

Názory obyvatel Zlínského kraje na snižování počtu Klokánků

Adéla Nikodemová

Bakalářská práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Adéla Nikodemová**
Osobní číslo: **H140138**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Názory obyvatel Zlínského kraje na snižování počtu Klokánků**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti sanace rodiny, sociálně-právní ochrany dětí a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BECHYŇOVÁ, Věra a Marta KONVIČKOVÁ. Sanace rodiny. 1. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-392-5.

GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA. Rodinná terapie: Systematické a narativní přístupy. 2. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2390-7.

KRAUS, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. 1. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. Podpora rodiny: Manuál pro pomáhající profese. 1. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0697-2.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5326-3.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Lucie Blašítková

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

29. listopadu 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

26. dubna 2017

Ve Zlíně dne 29. listopadu 2016

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně ... 20.2.2017

.....
Milek

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce zkoumá názory obyvatel Zlínského kraje na problematiku snižování počtu Klokánků. K této skutečnosti postupně docházelo od roku 2013, kdy se zřizovatel těchto zařízení, Fond ohrožených dětí, dostal do tíživé finanční situace. Teoretická část se zabývá pohledem na současnou rodinu a její funkce, jejichž plnění podstatně přispívá ke zdravému vývoji dítěte. Pozornost je věnována i formám náhradní rodinné péče. Jedná se o nedílnou součást náhradní výchovy, ve které se dítě může ocitnout, pokud rodina ohrožuje optimální vývoj dítěte nebo nedokáže plnit své rodičovské povinnosti. Stěžejní kapitola řeší současné problémy Klokánků vzhledem k redukci počtu těchto zařízení. Empirická část je realizována formou dotazníkového šetření. Cílem práce je objasnit míru informovanosti respondentů o současné situaci Klokánků. Zjistit zda respondenti považují za vhodné, aby tato zařízení provozovala nadále svou činnost. Zajímat nás budou rovněž jejich zkušenosti, a také výhody a nevýhody, které spatřují v rámci fungování a poskytování služeb zařízení Klokánek.

Klíčová slova: Klokánek, Fond ohrožených dětí, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, rodina, náhradní rodinná péče, sociálně - právní ochrana dětí

ABSTRACT

Bachelor thesis examines the opinions of inhabitants in Zlin region on the issue of decrease the KlokaneK facilities. Since 2013 founder of KlokaneK facilities have got in to the financial difficulties. The theoretical part deals with current family and its functions. Performing of these functions contributes to the healthy development of the child. Attention is also paid to forms of alternative family care. This is an important part if family does not fulfill their parental responsibilities. Main chapter is about current problems of KlokaneK facilities due to decrease a number of these facilities. Empirical part is realized by questionnaire. The main goal is determine the level of awareness of respondents about the current situation of KlokaneK facilities. And find out if respondents consider it appropriate that these facilities will continue with their activities. What are their experiences and which advantages and disadvantages they seen on these facilities.

Keywords: Klokánek, Fund of endangered children, facilities for children requiring immediate assistance, family, alternative family care, social and legal protection of children

Motto:

„Všichni dospělí byli dětmi, ale málokdo si na to pamatuje.“

Antoine de Saint - Exupéry

Poděkování:

Děkuji Mgr. Lucii Blašíkové za ochotu a vstřícný přístup při vedení bakalářské práce. Její odborné rady a věcné připomínky mi byly velkým přínosem.

Dále bych chtěla poděkovat PhDr. Heleně Skarupské Ph.D. za odbornou konzultaci.

Rovněž děkuji mým nejbližším a rodině za jejich trpělivost a podporu při studiu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 RODINA	12
1.1 TYPOLOGIE, FUNKCE A PORUCHY	13
1.2 SANACE RODINY.....	16
1.3 CHARAKTERISTIKA RODINY V SOUČASNOSTI.....	18
2 PRÁVA DÍTĚTE VE VZTAHU K NÁHRADNÍ VÝCHOVĚ	21
2.1 MEZINÁRODNÍ DOKUMENTY.....	21
2.2 ČESKÁ LEGISLATIVA	23
3 ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI VYŽADUJÍCÍ OKAMŽITOU POMOC	28
3.1 FOND OHROŽENÝCH DĚTÍ	30
3.2 KLOKÁNEK FONDU OHROŽENÝCH DĚTÍ.....	31
3.2.1 Finanční problémy Klokánků.....	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	38
4 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	39
4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE, OTÁZKY A FORMULACE HYPOTÉZ	39
4.2 VÝZKUMNÝ SOUBOR A TECHNIKA SBĚRU DAT.....	40
5 ANALÝZA DAT	42
5.1 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	42
5.2 TESTOVÁNÍ HYPOTÉZ	58
6 INTERPRETACE DAT	63
7 DISKUZE	68
8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	71
ZÁVĚR	73
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	75
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	78
SEZNAM TABULEK	79
SEZNAM PŘÍLOH	81

ÚVOD

V bakalářské práci pod názvem *Názory obyvatel Zlínského kraje na snižování počtu Klokánků*, se budeme zabývat skutečností, kdy postupně docházelo k ubývajícimu počtu těchto zařízení v České republice. Vzhledem k osobní angažovanosti v tomto zařízení v rámci praxe, nás tato problematika zajímá nejen s ohledem na znalosti, které jsme díky tomuto zařízení získali. To nás vedlo dál se tématem podrobněji zabývat.

Zajímat nás budou názory veřejnosti, konkrétně obyvatel Zlínského kraje, na dění kolem Klokánků, kdy v mnoha těchto zařízeních musel být provoz ukončen. Klokánky byly voleny na základě nejen finančních potíží, se kterými se jejich zřizovatel potýká, ale také velké mediální známosti na straně veřejnosti. V současné době je v České republice v provozu patnáct zařízení Klokánek. Je však nutno říct, že Klokánky nejsou jediným zařízením poskytujícím okamžitou pomoc dětem. Samotná problematika se však stala o to diskutovatelnější, když v roce 2013 vešla v účinnost novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Díky této novele nastaly změny, které měly v konečném důsledku dopad nejen na zařízení Klokánek, ale také na jiná zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a částečně i pro pěstouny. U ZDVOP se jednalo o změny, kdy se snížil maximální počet dětí v rámci zařízení, a to na počet 28. Několik zařízení se dostalo do problémů v momentě, kdy se jednalo o budovy s větší kapacitou, která musela být kvůli novele snížena. Z finančních důvodů nešlo dále udržovat provoz v poloprázdných budovách. Další výraznou změnou bylo snížení státního příspěvku na dítě. Tato změna měla opět dopad na provoz těchto zařízení. Neposlední změnou je odečítání příspěvku za dny, kdy dítě pobývá mimo zařízení.

V současnosti se jedná o velmi diskutované téma, co se týče nastavení stabilního financování zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Jedná se o krizová zařízení, která musí být neustále k dispozici. Je důležité, aby fungovala stabilně a předvídatelně. Současná podoba financování jim však neumožňuje zajistit provoz v dlouhodobějším horizontu (senát.cz, © 2016).

Kromě toho, že z převážné části jsou Klokánky financovány státem, nepostradatelnou část financování zde tvoří také sponzorské dary a příspěvky ze strany veřejnosti. Je důležité, aby veřejnost byla o této problematice dostatečně informována a v případě zájmu měla i možnost se efektivně zapojit ať už v rámci vyjádření svého názoru nebo podpory zařízení. Možností je celá řada. Může se jednat o podepsání petice, což může přispět ke změně sou-

časné legislativy nebo finanční a materiální pomoci. Zároveň mohou být tato zařízení potenciálními pracovními pozicemi studentů oboru sociální pedagogika na pozici sociální pracovník. Pokud tato zařízení budou nadále zanikat, budeme tak ztrácet možné uplatnění nejen v zařízení Klokánek.

Teoretická část práce se skládá ze tří kapitol. První z nich se zabývá rodinou, jako primárním socializačním činitelem v životě každého jedince. V druhé kapitole je vymezen právní rámec, a to jak česká legislativa, tak mezinárodní dokumenty vztahující se k právům dítěte a náhradní výchově. Stěžejní kapitola obecně zmiňuje principy zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Především ale věnuje pozornost Fondu ohrožených dětí, jakožto zřizovateli Klokánek, a jejich postupnému vývoji až po současnou situaci.

Empirická část se zaměří na získání dat pomocí dotazníkového šetření u obyvatel Zlínského kraje. Pokusíme se naplnit jednotlivé cíle práce. Konkrétně nás budou zajímat nejen znalosti, ale také zkušenosti respondentů s daným typem zařízení. Zda právě zkušenosti ovlivňují jejich názory na tato zařízení. Odkud čerpají informace, případně zda jsou dostatečně informováni. V neposlední řadě, zda existuje podpora ze strany respondentů pro tato zařízení, která může být mnohdy potřebná a nepostradatelná.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

Rodina je považována za jednu z nejdůležitějších a zároveň nejvýznamnějších institucí v životě každého z nás. V rámci vývoje jedince plní významnou roli. Rodinu lze považovat zpravidla za malou, primární, neformální sociální skupinu, ale také za základní jednotku lidské společnosti. Řadí se mezi přirozené prostředí výchovy, které zprostředkovává první setkání dítěte se sociálním prostředím. Je tvořena jedinci, kteří jsou spojeni manželskými a pokrevními vztahy, popř. vztahy vzniklými na základě osvojení. (Čábalová, 2011, s. 196 - 197)

Nejběžnějším typem rodiny je tzv. nukleární rodina. Ta je tvořena nejbližšími příbuznými, tj. rodiče a děti. V posledních několika letech se však model rodiny značně proměňuje. Někdo považuje za rodinu členy domácnosti, ale ne už rodiče, který žije jinde. Jiní zahrnují i příbuzné a nepříbuzné blízké osoby, někdo nezapočítává ani pokrevně příbuzné, kteří v bytě spolu žijí. Pojem rodina ztratil samozřejmý význam soužití generace rodičů a dětí, nazývaný jako rodina nukleární či vícegenerační. (Gjuričová, Kubička, 2009, s. 91) V rodině dochází k primární socializaci, která je nezbytná pro další zdravý vývoj jedince. Díky rodině si každý jedinec osvojuje určité chování a sociální role. Rodinu jako pojem je velmi obtížné definovat, jelikož existuje celá řada autorů a každý z nich definuje rodinu jinak. Přesto se pokusíme uvést některé definice autorů pro objasnění pojmu.

„Rodina jako celostní systém je tvořena subsystemy, to jest menšími jednotkami spojenými generační příslušností, pohlavím či zájmy.“ (Plaňava, 2000, s. 43)

„Rodinu označujeme jako základní, primární a neformální sociální skupinu, která má různou velikost, je různě vnitřně strukturovaná a má rozličné vazby na společnost.“ (Přadka, 2004, s. 26)

„Rodina je unikátní a nenahraditelnou institucí proto, že optimálně spojuje osobní zaujetí dospělých na prospěchu partnerů i dětí s univerzálním zájmem společnosti na stabilizovaném soužití mužů a žen i na socializaci „řádných občanů“.“ (Matoušek, 2003, s. 183)

Úkolem každé rodiny je především výchova dětí. Významný sociolog A. Giddens definuje rodinu jako *„skupinu osob spojených přímým příbuzenstvím, jejíž dospělí členové a členky na sebe berou zodpovědnost za děti.“* (Giddens, 2013, s. 308)

Na základě několika vybraných definicí je zřejmé, že každý z autorů pohlíží na rodinu z jiného úhlu. Rodina může být vnímána jako skupina nejbližších příbuzných osob nebo

také jako bezpečný a stabilní prostor pro jedince. Dospělí členové zodpovídají za výchovu svých potomků a připravují je na život ve společnosti ostatních jedinců.

1.1 Typologie, funkce a poruchy

Rodina jako sociální instituce si prošla ve svém vývoji mnoha změnami. Přesto nadále zůstává velmi významnou a nenahraditelnou složkou pro každého z nás. V rámci dělení můžeme rozlišovat hned několik typologií rodin. Kraus rozděluje rodinu na nukleární a rozšířenou. Nukleární je tvořená rodiči / rodičem a dětmi. Často bývá také označována jako jaderná. Do rodiny rozšířené (velké) spadají i nejbližší příbuzní např. prarodiče, strýcové, tety. Označením rodina orientační se rozumí taková, do které se jedinec narodí, a ve které vyrůstá. Naopak rodina prokreační je ta, kterou později jedinec zakládá (Kraus, 2008, s. 80).

Rodina je primárním socializačním činitelem. V rámci toho plní několik funkcí. V závislosti na tom, do jaké míry dochází k jejich úspěšnému plnění, rozlišujeme čtyři typy rodin. **Funkční** rodina, jak už plyne z názvu, plní všechny své funkce. Jedná se o velmi vhodný typ, který zajišťuje zdravý vývoj dítěte. V **problémové** rodině se vyskytují vážnější poruchy, avšak rodina je schopna vlastními silami tyto problémy řešit sama, případně za krátkodobého nebo jednorázového zásahu zvenčí (Procházka, 2012, s. 113). V **dysfunkční** rodině se objevují poruchy některých funkcí, které narušují vývoj dítěte. Je zapotřebí krátkodobé či dlouhodobé vnější intervence, protože rodina sama nezvládá tyto problémy řešit. Dochází tedy k sanaci rodiny. Zpravidla ze strany sociálních pracovníků, kteří dochází pravidelně do bytu rodiny, dohlíží nad jejich chodem, výchovou dětí a plnění svých povinností. Často je sociálními pracovníky vytvářen pro rodinu plán, dle kterého se rodina řídí v případě, že například nemá dostatečnou finanční gramotnost či neplní si řádně své povinnosti. Tento plán pomáhá rodině řešit danou situaci a přispívá k lepšímu návratu plnění svých funkcí. Čtvrtým typem je rodina **afunkční**. V této rodině jsou naprosto vážně narušeny veškeré funkce a rodina není prakticky schopna jakékoliv socializace. Narušeny jsou také všechny vazby mezi rodiči a dítětem. Rodina je v rozpadu a je zcela zbytečné ji sanovat a snažit se o obnovu. V těchto případech často dochází k odebrání dítěte z rodiny a umístění jej do náhradní rodinné péče. (Procházka, 2012, s. 113)

Helus doplňuje tuto kategorii rodin o rodinu **funkční s přechodnými problémy** různé závažnosti (2007, s. 152). Autor to vysvětluje různými krizovými situacemi, do kterých se může rodina v průběhu života snadno dostat. Všechny více či méně závažné problémy dokáže rodina řešit sama. Ovlivňující faktory jsou vnější i vnitřní. Může se jednat o vlastnosti členů, vnějších okolností, osobního selhání, ale i událostí, které přináší život. Ohrožení funkcí rodiny si členové uvědomují a obětavým úsilím se snaží dát věci do pořádku. Nalezení vhodného řešení zoceluje aktéry pro život v budoucnu. (Helus, 2007, s. 152)

Pokud jsou kritériem dělení rodin členové rodiny, pak Čábalová (2011, s. 199) zmiňuje tyto tři typy: **základní**, **nukleární** a velkou, **vícegenerační** rodinu. Dále můžeme rozlišovat rodinu dle její úplnosti na **úplnou** (oba rodiče i dítě), **neúplnou** (jeden z rodičů chybí, může být zaviněno rozvodem) a **doplňenou** (nevlastní otec, matka nebo děti). V neposlední řadě je také důležité zmínit rozdělení na základě převládajícího vlivu jednoho z rodičů. V **patriarchální** rodině je dominance a silné řízení rodiny ze strany otce. Naopak v **matriarchální** má hlavní úlohu v rodině matka. (Čábalová, 2011, s. 199)

Každá funkční rodina by měla plně zastávat své funkce. O znacích současné rodiny a důvodech, které brání úplnému plnění funkcí, se budeme zmiňovat v následující kapitole.

Základní funkcí rodiny je bezpochyby **biologicko-reprodukční**, která má význam nejen pro jedince ale i pro společnost jako celek. V zájmu každé rodiny by také mělo být to, aby měla tolik dětí, kolik je schopna plně zabezpečit po všech stránkách. V mnohých vyspělých zemích je dítě chápáno jako překážka v profesním růstu. Stále častěji partneři preferují jedináčky před vícero sourozenci, ba naopak neuvažují vůbec nad tím, mít dítě a založit rodinu. (Kraus, 2008, s. 81)

Sociálně - ekonomická funkce je další významnou a nepostradatelnou funkcí. Rodina je důležitý prvek v rámci rozvoje ekonomického systému společnosti. Výkonem povolání se rodina stává spotřebitelem, na němž je závislý trh. Dnes existují rodiny, které tvoří samostatnou ekonomickou jednotku. (Kraus, 2008, s. 81)

Funkce **ochranná**, zaopatřovací nebo chcete-li pečovatelská, zajišťuje životní potřeby. Spadají sem potřeby biologické, hygienické ale i zdravotní. Na rozdíl od let minulých připadá nyní více zodpovědnosti a spoluúčasti na plnění právě rodinám. Je na nich, aby chodily na preventivní prohlídky a očkování. (Kraus, 2008, s. 82)

V rámci každé rodiny se dítě učí základním návykům a způsobům chování ve společnosti. Taková funkce je označována jako **socializačně - výchovná**. Hlavním úkolem je připravit

dítě na praktický život. Odpovědnost za výchovu je rodiči očekávána i od školy. Požadují profesionální přístup a nápravu chyb, způsobených nevhodnými výchovnými styly. Rodina nesmí opomínat ani zábavu a relaxaci, která by měla probíhat společně. Měla by zahrnovat aktivity týkající se všech členů rodiny tak, aby nikdo z nich nebyl vyčleněn. Do jaké míry se rodině daří tuto funkci naplnit je zjevné např. na způsobu trávení volného času nebo četnosti vzájemného setkávání.

Kromě výše zmíněných funkcí autor uvádí ještě **emocionální** složku, která zajišťuje citové zázemí a velmi důležitá pro pocit bezpečí a jistoty. Každé dítě by mělo mít pocit zázemí, místa, kde se cítí dobře, mezi lidmi, kteří mu pomohou ve všech ohledech. Právě takovým místem by měla být rodina, domov. Ne vždy se rodině daří tuto neopomenutelnou složku naplnit, a proto se u některých dětí mohou vyskytovat známky citové deprivace a týrání. (Kraus, 2008, s. 83)

Ne každá rodina zvládá plnění svých funkcí. Helus uvádí typologii devíti problémově zatížených rodin.

Nezralá rodina se vyznačuje nízkým věkem rodičů a celkovou nezralostí a nepřipraveností zastávat nové role. **Přetížená** rodina se potýká s vnitřními konflikty. Starostmi jako nezaměstnanost, nemoc, narození dalšího dítěte. **Ambiciózní** rodiče upřednostňují vlastní sebe-realizaci a potřeby vzestupu na úkor dítěte. Dítě strádá v potřebách lásky, soucitu a opory. **Perfekcionistická** rodina vyvíjí neustálý nápor na dítě, aby zlepšovalo své výkony bez ohledu na schopnosti a zájmy. **Autoritářská** rodina požaduje po dítěti poslušnost bez výjimky. Ojedinelý není ani výskyt trestů a vzbuzování strachu. **Protekcionistická** rodina se vyznačuje rozmazlující výchovou. Rodiče vyhoví dítěti za každou cenu a snaží se ho maximálně chránit před vnějšími negativními vlivy. V **liberální** rodině je často postrádán řád a pořádek. Pro děti zde panuje naprostá volnost, které je často zneužíváno. Objevuje se lenost, egoismus a v pozdějším věku to může vést až k terorizaci rodičů ze strany dítěte. Rodičů, kteří často odkládají své děti do péče prarodičů nebo tet, v současné době přibývá. Je to dáno především **pracovní vyčerpáním**. Neuvědomují si však, že vážně ohrožují emocionální zranění dítěte, které si pak těžko vytváří vztah k domovu nebo vlastní rodině. **Disociovaná** rodina se izoluje od okolí. Uvnitř rodiny se objevují konflikty, strach a intriky. Jsou zde narušeny vnitřní i vnější vztahy. (Helus, 2007, s. 153 - 160)

1.2 Sanace rodiny

Sanací se obecně rozumí jakási náprava nebo podpora. Ve smyslu sanace rodiny se jedná především o zásah do rodiny, která je nějakým způsobem narušená a nezvládá plnit své povinnosti. V takové rodině se přímo ohrožuje optimální vývoj dítěte. Proto je zapotřebí, aby sociální pracovníci takovým rodinám poskytli patřičnou pomoc, vytvořili sanační plán a zamezili tak zbytečnému odebrání dítěte z rodiny. Prioritou je pomoc rodině způsobem, díky kterému by nedošlo k již zmíněnému odebrání. Rodiny se mohou ocitát v dlouhodobých nesnázích, které mohou pramenit z mnoha důvodů. Strach ze ztráty bydlení, finanční nejistota, nestabilní vztahy a mnohé další důvody mohou přispět k narušení vazeb uvnitř rodiny. Důležité je říci, že sanovat lze pouze rodinu, která má předpoklady pro zdárné vyřešení jejich situace. Rodina tzv. afunkční, má nevratně narušeny veškeré vazby a není schopna fungovat. Takové rodiny bohužel sanovat nelze.

Poprvé v českém prostředí v rámci sociální práce definoval sanaci rodiny Matoušek (2016): „*Sanace rodiny / podpora rodiny - postupy podporující fungování rodiny, které jsou opakem postupů vyčleňujících některého člena rodiny kvůli tomu, že někoho ohrožuje, příp. kvůli tomu, že je sám někým z rodiny ohrožen.*“ (Matoušek, 2016, s. 185).

Jedná se o soubor opatření sociálně-právní ochrany, sociálních služeb a dalších opatření a programů, které jsou poskytovány nebo ukládány převážně rodičům dítěte a dítěti, jehož bio - psycho - sociální vývoj je ohrožen. Základním principem sanace rodiny je podpora dítěte tím, že je poskytnuta odborná pomoc jeho rodině (Bechyňová, 2008, s. 18). Cíl sanace rodiny spočívá v předcházení a eliminování příčin, které ohrožují dítě a zároveň se snaží poskytnout dítěti i rodině pomoc jako celku, aby nedošlo k rozpadu rodiny. Role sanačního týmu spočívá v poskytnutí pomoci jednotlivým členům rodiny. Podstatné je, aby členové dokázali identifikovat své problémy a hledali za pomoci pracovníků účinná řešení pro návrat do běžného života. (Ministerstvo práce a sociálních věcí.cz, © 2008)

Jedním z úkolů sanace je i zamezení zanedbávání péče o dítě. Zanedbávání je součástí syndromu CAN, překládaného jako syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. V anglickém názvu Child Abuse and Neglect. Uvádí se, že se jedná o nejčastější formu špatného zacházení s dětmi. (Bechyňová, 2008, s. 35 - 36)

Každá sanace má svůj přesně daný postup. Jednotlivé kroky musí být učiněny s přihlédnutím na vážnost a stav dané situace. Je proto nezbytné zmínit některé základní znaky sanace pro bližší představení. Na začátku je sestaven tzv. multidisciplinární tým,

který má jasně určeného koordinátora, určující postup. Členem takového týmu je pracovník sociálně - právní ochrany dětí, pracovník zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo pracovník zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, případně také pedagog, psycholog, speciální pedagog, dětský lékař nebo soudce. Všechna pravidla sanace jsou předem určena a jsou s nimi obeznámeni všichni účastníci (pracovníci i rodiče). Podmínkou je, aby s pravidly rodina souhlasila. Také souhlasí s tím, že bude zařazena do programu sanace rodiny. Součástí toho se podílí na vytvoření sanačního plánu a jeho plnění. Každý sanační plán musí obsahovat cíl sanace. Tím se rozumí míra zlepšení situace, které chceme jednotlivými kroky dosáhnout. V rámci toho se vymezí čas, který bude potřebný na vyřešení situace. V neposlední řadě se stanovují znaky, dle kterých je efektivita práce hodnocena a minimální časový úsek, po kterém bude efektivita hodnocena. (Bechyňová, 2008, s. 38-39)

Nebývá samozřejmostí, že každá nefunkční rodina nebo rodina zanedbávající dítě musí být ihned zařazena do procesu sanace. V potaz se musí brát podmínky i situace, ve kterých se rodina může sanovat či naopak její sanace není vhodná. Bechyňová uvádí některé situace, kdy je vhodné rodinu ohroženého dítěte sanovat. Například když rodiče během svého vývoje byli zanedbáváni a jsou nositeli rizika, že i oni sami nebudou schopni své vlastní děti vychovávat v odpovídajícím prostředí. Sanace je také vhodným prostředkem k umožnění kontaktu rodičů s dítětem, které bylo svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu nebo do zařízení pro výkon ústavní výchovy a zlepšování vzájemných vztahů. Naopak situace, ve kterých se sanace nedoporučuje, jsou například takové, kdy rodiče nemají žádný citový vztah ke svým dětem, s dětmi bylo zvláště hrubě zacházeno nebo rodiče jsou závislí na návykových látkách a odmítají léčbu. (Bechyňová, 2008, s. 20)

Tuto problematiku dále řeší i právní rámec ČR. Je povinností státu chránit dítě před formami zanedbávání, zneužívání i týrání. Vyplývá to z ústavních i mezinárodních právních norem. Ochrana dítěte je zakotvena i v mnoha českých legislativách.

Jedním ze stěžejních dokumentů je Listina základních práv a svobod č. 2/1993 Sb., která jasně zaručuje zvláštní ochranu dětem a mladistvým. Kromě Listiny je podstatné také zmínit Úmluvu o právech dítěte, zákon č. 104/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Na základě ratifikace mají státy povinnost zajistit blaho dítěte. Jednotlivým legislativám, ať už českým nebo mezinárodním, se budeme detailněji věnovat v kapitole druhé.

1.3 Charakteristika rodiny v současnosti

Rodina jako společenská instituce si prošla mnohými změnami v průběhu svého vývoje. Současná rodina je orientována spíše nukleárně. Rodiče a děti žijí odděleně od prarodičů. V důsledku vysoké míry rozvodovosti, kterou jsou nejčastěji zasaženy ještě nezletilé děti, roste počet neúplných rodin. Narůstá i počet narozených dětí do nemanželských svazků. Často dochází také k zanedbávání, zneužívání či dokonce týraní dětí a mladistvých a narůstá také kriminalita, agresivita mládeže a další společensky nežádoucí jevy (Procházka, 2012, s. 112).

Chceme-li mluvit dle Heluse (2007, s. 137 - 139) o „rodině současné“, musíme ji odlišit určitými rysy odlišnými od rodiny nesoučasné, někdejší, která se v dnešní společnosti vyskytuje výjimečně. Proto Helus popisuje pět základních znaků současné rodiny:

Současná rodina je rodinou **nukleární**, která se skládá z několika málo lidí, tvořících její jádro a sdílejících intimní soužití. Ono jádro tvoří **manželská nebo partnerská dvojice**, která je zároveň také otcem a matkou svých dětí. Jedná se o rodinu **dvougenerační** – tvoří ji generace otce a matky a generace dětí. Oproti rodině tradiční, velké, je současná rodina **intimně vztahová**, tedy fungující jako „soukromý prostor“. Posledním znakem současné rodiny je **privátní individualizace**, což znamená možnost a nutnost rozhodovat se, volit, nést za své rozhodnutí zodpovědnost a poradit si sám se sebou. (Helus, 2007, s. 137 - 139)

Z výše uvedených pěti znaků lze říct, že současným trendem je rodina nukleární, omezená na soužití rodičů a dětí. Z toho plyne, že se jedná o malou skupinu osob žijících společně, na rozdíl od dob dřívějších, kdy bylo zvykem soužití vícero generací. Partneři zakládají rodinu a osamostatňují se, ať už v plnění svých nových funkcí a rolí, ale také v hledání a zařizování si vlastního bydlení.

Další z autorů, Kraus (2008, s. 83 - 86), uvádí některé charakteristiky, které jsou typické pro současnou podobu rodiny. Jedním z nich je **demokratizace** rodiny. Z důvodu proměny rodiny do současné podoby došlo také ke změnám v sociálních rolích. Dřívější postavení muže, jako hlavy rodiny a dominantnějšího z obou rodičů, v současnosti spíše upadá. S příchodem emancipace se dostalo některých práv a i povinností, které dříve náležely převážně mužům, i ženám. Mění se také vztah mezi rodiči a dětmi, který je nyní partnerského charakteru. Je proto nezbytné, aby postavení otce v rodině neztrácelo na významu, ale aby se oba rodiče společně a navzájem doplňovali a podporovali. Jedině od takového vztahu se dítě může učit, jak má takový partnerský vztah vypadat a jak má fungovat.

Rodina se stává **izolovanější**. Uzavírá se před vnější společností. Je to dáno především oddělením života generací a poklesem významu sousedských vztahů. Mimo jiné rodina **se zmenšuje**. Přibývá jednočlenných domácností a samostatně žijících žen s dětmi. Rodiny jsou také méně stabilní a snadno náchylné na jakékoliv změny. Čím dál častěji se v rodinách stává, že spolu její členové tráví málo společných chvil. Tento jev nazýváme **dezintegrace**. Členové si navzájem nesdělují své dojmy, zážitky, radosti ani problémy. Mnohé děti si pak v rámci rodiny žijí svůj vlastní život. Nastává atomizace života v rodině. Tento jev je nazýván jako dezintegrace. (Kraus, 2008, s. 83 - 84)

Málo času na odpočinek, relaxaci a tím pádem i méně prožitých chvil s dětmi. To vše jsou následky zatížených rodičů a **časového zaneprázdnění**. Rodiče tuto situaci kompenzují dětem materiálně v podobě hraček a vysokého kapesného. To s sebou nese i své následky. Děti se stávají povýšené, sobecké a v závěru mohou dospět k projevům deviantního chování. Další velmi typickou charakteristikou současné rodiny je **dvoukariérový model**. Dominance dvoukariérového způsobu života je zapříčiněna hlavně tlakem na rychlý návrat matek z rodičovské dovolené do pracovního poměru. Česká republika, mimo jiné, patří mezi země s velmi **vysokou mírou rozvodovosti**. Ročně tak ztrácí trvalý kontakt s jedním z rodičů přes několik tisíc dětí. Dítě si často nese důsledky této krize do dalšího života. Mnoho rodin se potýká se **socioekonomickou diferencovaností**. Stává se, že v nepříznivé finanční situaci volí možnost půjček, kterými se často neúměrně zadluží. V takových případech může dojít k sociálnímu vyloučení ze společnosti neboli tzv. exkluzi. Děti z takových rodin se stávají terčem posměchů. Do složitých situací se dostávají zvláště mladé rodiny s dětmi. (Kraus, 2008, s. 85 - 86)

Současná podoba rodiny je zcela odlišná od rodin ve 20. století. Za těch několik desítek let prošla rodina velkou změnou. Reagovala na změny společnosti a její trendy. Nová moderní rodina má své typické znaky. V důsledku urbanizace se lidé soustřeďují do měst, kde nachází nová zaměstnání a hledají si svá samostatná bydlení. Osamostatnění a převzetí zodpovědnosti je i jeden z důvodů, proč se současná rodina orientuje nukleárně. Přibývá také mnoho mladých rodin, ať už ze sezdáných či nesezdáných párů, které nejsou často připraveny plnit veškeré nové funkce a role spojené se založením rodiny. Ať už z nedostatečné finanční gramotnosti nebo nerozvážnosti se mnohé z rodin dostávají do finančních problémů. Děti z takových rodin se mohou stávat obětí šikany. V nefunkčních rodinách dochází k jejich rozpadu, což má opět velmi negativní dopad na dítě. Po zbytek života žije

v neúplné rodině, kde se střídají matka a otec. Může také docházet ke zmatenosti dítěte, které neví, kde má domov.

První kapitola se zaměřuje především na objasnění pojmů, které jsou základní pro úvod do této práce. Seznamuje s odlišným chápáním stěžejního pojmu rodina, který je autory různě popisován. Samotný pojem *rodina* není v české legislativě nijak ukotven. Rodině je v kapitole věnován důraz především kvůli její důležitosti v životě každého jedince bez rozdílu. Na základě různých kritérií autoři (Čábalová, Kraus) rozlišují několik typologií rodin. V závěru první podkapitoly jsou uvedeny funkce rodiny dle Krause. Druhá podkapitola řeší sanaci rodiny, která neodmyslitelně souvisí s tématem práce. Právě z důvodu neplnění povinností rodičů se může dítě ocitnout v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, v našem případě v Klokánku. Sanace je nezbytná pro návrat dítěte zpět do původní rodiny. Závěr kapitoly věnuje pozornost současné rodině. Pro srovnání uvádíme charakteristiky více autorů (Helus, Kraus, Procházka), jelikož na současnou podobu rodiny lze nahlížet z více úhlů pohledu.

2 PRÁVA DÍTĚTE VE VZTAHU K NÁHRADNÍ VÝCHOVĚ

Kapitola druhá shrne stručně hlavní myšlenky dokumentů upravujících práva dítěte a jeho právní postavení. Převážně to budou body vztahující se k tématu práce, konkrétně k rodině a náhradní rodinné péči.

2.1 Mezinárodní dokumenty

Všeobecná deklarace lidských práv

Všeobecná deklarace lidských práv je mezinárodní dokument přijatý Organizací Spojených Národů v roce 1948. Obsahuje třicet článků, které se dělí na další odstavce. Dokument popisuje práva všech jedinců bez ohledu na rasovou, náboženskou nebo jakoukoli jinou odlišnost. Jsou zde zmíněna veškerá práva, ať už ta nejzákladnější – právo na život, svobodu a osobní bezpečnost, ale rovněž právo na uzavírání sňatku či zakládání rodiny. Pro některé mohou být tato práva zcela samozřejmá, ale ne všude ve světě tomu tak v dnešní době je. (Všeobecná deklarace lidských práv, 1948)

Vzhledem k náhradní rodinné péči a rodině jako takové, je v článku č. 16, odstavci třetím uvedeno: „*Rodina je přirozenou a základní jednotkou společnosti a má nárok na ochranu ze strany společnosti a státu.*“ Stejně jako je povinností státu poskytnout každému bez rozdílu sociální zabezpečení a pomoc, dle článku č. 25, odstavce druhého: „*Mateřství a dětství mají nárok na zvláštní péči a pomoc. Všechny děti, ať manželské nebo nemanželské, požívají stejné sociální ochrany.*“ (Všeobecná deklarace lidských práv, 1948). Znamená to mimo jiné i to, že by mělo být v zájmu každého státu podporování zakládání rodin, stejně jako podpora rodin již založených. Pro děti z těchto rodin by pak měla platit stejná práva a možnosti sociální pomoci.

Deklarace práv dítěte

Tato deklarace byla přijata 20. listopadu 1959 ve Spojených státech amerických, konkrétně v New Yorku. Jednou ze stěžejních myšlenek celého dokumentu je ochrana dětí, už pro svou duševní i tělesnou nezralost a to jak před narozením, tak i po něm. Jak sám dokument zmiňuje: „...*lidstvo je povinno dát dětem to nejlepší, co jim může dát...*“. Dokument vyzývá všechny lidi bez ohledu na věk, pohlaví, státní příslušnost, náboženské vyznání, ale také organizace, úřady a vlády zemí, aby dodržovali veškerá práva pomocí několika zásad. Konkrétně zásada číslo šest mluví takto: „*Pokud je to možné, dítě má vyrůstat v péči svých*

rodičů, kteří jsou za něj odpovědni, ...společnost i úřady jsou povinni poskytovat zvláštní péči dětem bez rodičů, ...finanční podpora státu a jiná pomoc dětem z početných rodin je žádoucí. “ Je zřejmé, že dítě bude za všech okolností první, komu bude poskytnuta ochrana a pomoc. Dítě má být dle deváté zásady chráněno před všemi formami nedbalosti, krutosti či vykořisťování. (Deklarace práv dítěte)

Bohužel v dnešní době ne každé dítě má to štěstí vyrůstat v úplné a milující rodině, která se snaží naplnit všechny jeho potřeby a má pro něj pochopení. Byť je tento dokument starý několik desítek let a apeluje na všechny osoby, úřady i země, nejsou vždy všechna práva dodržována tak, jak by měla. Zejména tak důležitá a často opomíjená práva dětí. Právě děti, i když si to většina lidí možná ani neuvědomuje, jsou naše budoucnost a měli bychom dbát na to, aby i ony mohly vyrůstat v sociálně zdravém prostředí, které je obohacuje a naplňuje a prožívaly dětství, na které mohou později s radostí vzpomínat.

Úmluva o právech dítěte

Jedná se o zásadní dokument v rámci ochrany práv a postavení dítěte ve společnosti. Tato úmluva se obrací na státy, které jsou její smluvní stranou, mezi něž patří i Česká republika. Skládá se z 54 článků. Vzhledem k problematice bakalářské práce je podstatné zmínit článek č. 9, který jasně ukládá státům povinnost, aby zamezili odebrání dítěte z rodiny proti jeho vůli. Je tomu možné pouze na základě rozhodnutí soudu a v souladu s platným právem. Takové případy mohou být nezbytné při zanedbávání nebo zneužívání dítěte. Kromě toho mají státy povinnost umožňovat dětem odděleným od jednoho nebo obou rodičů pravidelný osobní kontakt a to pouze pokud je to v zájmu dítěte. (Úmluva o právech dítěte, zákon č. 104/1991 Sb.)

Jak už bylo zmíněno v kapitole první, v dnešní uspěchané době se často dostává menší pozornosti dítěti ze strany rodičů, než by bylo dobré. Úmluva hovoří o tom, aby státy poskytovaly potřebnou pomoc při plnění úkolu výchovy dětí. Stejně tak by měly dle článku č. 18, odst. 2 dbát na rozvoj a podporu institucí a zařízení pro děti.

V rámci náhradní rodinné péče dle čl. č. 20, odst. 1, má být ze strany každého státu, který je smluvní stranou úmluvy povinností, poskytnout podporu dítěti, které je na dobu dočasnou či trvalou zbavené svého rodinného prostředí, stejně jako osobám, do jejichž péče je svěřeno. (Úmluva o právech dítěte, zákon č. 104/1991 Sb.)

V České republice můžeme zmínit například finanční podporu pro pěstouny. Státy mají povinnost rovněž zabezpečit pro dítě náhradní rodinnou péči. Rozumí se tím svěření do péče jiné osoby nebo také umístění dítěte do vhodného zařízení s péčí o dítě. V našem případě se může jednat o ZDVOP, avšak pouze na dobu nezbytně nutnou.

2.2 Česká legislativa

Česká republika, stejně jako jiné státy, upravuje ve své legislativě postavení a práva dítěte. V několika zákonech upravuje vzájemná práva a povinnosti rodičů a dětí. Řeší náhradní rodinnou péči a také sociální zabezpečení s ohledem na rodinu. Zmíníme některé podstatné body z českých zákonů a dokumentů, pojednávajících o dítěti vzhledem k jeho právům a náhradní výchově.

Náhradní rodinnou péčí se rozumí forma péče o dítě, kdy je vychováváno jinými osobami než rodiči. Jedná se o výchovu v prostředí, které se maximálně podobá rodinnému. Dle zákona č. 89/2012 Sb., **občanský zákoník**, ve znění pozdějších předpisů, se jedná o osvojení (adopci), pěstounskou péči, poručenství a opatrovnictví.

Osvojení

Osvojení neboli adopce je právně ukotvena v občanském zákoníku v § 794 - 854. Občanský zákoník č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů, v § 794 definuje osvojení jako přijetí cizí osoby za vlastní. Dle zákona vznikají mezi osvojitelem a osvojencem vztahy stejné jako mezi rodiči a dětmi. Ze zákona pro osvojitele platí plná rodičovská zodpovědnost jako při výchově vlastního dítěte podle § 832 odst. (1), (2). Osvojením tedy zanikají všechna práva a povinnosti mezi osvojencem a jeho původní rodinou. Podle § 836 je povinností osvojitele informovat osvojence o skutečnosti osvojení, jakmile se to bude jevit vhodným, nejpozději však do zahájení školní docházky. (zákon č. 89/2012 Sb.)

Návrh na zrušení osvojení podává osvojitel nebo již zletilý osvojenec. Tím, že dojde ke zrušení osvojení, vznikají opět nová vzájemná práva a povinnosti mezi osvojencem a původní rodinou dle § 841. Podstatné je, že osvojenec nabývá svého původního příjmení v rámci § 842. Je důležité zmínit, že osvojitelé jsou vždy uvedeni v rodném listu i v matrice, kde navíc zůstává i poznámka o původních rodičích. Každé zletilé dítě má právo přístupu k těmto informacím. (zákon č. 89/2012 Sb.)

Pěstounství

Pěstounství je upraveno v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů a také v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Podle § 958 odst. (1) občanského zákoníku může soud svěřit dítě do osobní péče pěstounovi, pokud o něj nemůže osobně pečovat žádný z rodičů nebo poručník. Pokud soud neurčí jinak, rodiče mají vůči svým dětem dle § 960 odst. (1), (2) rodičovskou odpovědnost, stejně jako mají právo se s dítětem osobně stýkat. To samé platí i o vyživovací povinnosti, která trvá. (zákon č. 89/2012 Sb.)

V praxi rozlišujeme dva typy pěstounské péče. Individuální a skupinová pěstounská péče. Každá z nich se dále dělí na dvě podskupiny. V rámci individuálního pěstounství dítě vyrůstá v rodinném prostředí. Buď v rodině příbuzných osob, např. prarodičů, tet nebo v cizí rodině, která poskytuje dlouhodobé řešení. U skupinového pěstounství je dítě svěřeno do péče velkých pěstounských rodin, které zpravidla už nějaké své vlastní děti mají a zároveň se starají o další. Dalším typickým a velmi známým zařízením pro výkon pěstounské péče jsou SOS dětské vesničky. Takové vesničky jsou tvořeny matkou – pěstounkou, která vychovává děti a vede domácnost. Každá matka má na pomoc i „tetu“, která se vším matce pomáhá. Rodina bydlí v samostatném domku, který obývá skupina okolo šesti dětí různého věku a pohlaví, a matka – pěstounka. (Matějček, 2002, s. 12)

Každý pěstoun má nárok na dávky pěstounské péče. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, rozlišuje pět okruhů dávek.

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla a příspěvek při ukončení pěstounské péče dle § 47 f - 47 m. (zákon č. 359/1999 Sb.)

Kromě dlouhodobé pěstounské péče rozlišujeme ještě pěstounskou péči na přechodnou dobu. Dle § 27 odst. (9) zákona č. 359/1999 Sb., může tato péče trvat nejdéle jeden rok. Jedná se tedy o krátkodobou péči o dítě, které vyžaduje okamžitou pomoc do doby, dokud nepominou důvody kvůli nimž bylo dítě do péče svěřeno. Do evidence osob pěstounů na přechodnou dobu jsou zařazeny pouze osoby, které byly odborně posouzeny a mají předpoklady pro výkon péče o dítě. Z důvodu krátkodobosti péče a péče o dítě už od narození. (zákon č. 359/1999 Sb.)

Poručenství

Soud určuje dítěti poručníka v případě, pokud se zde nenachází žádný z rodičů, který by vůči svému dítěti vykonával veškerou rodičovskou povinnost dle občanského zákoníku § 928 odst. (1). Poručníkem se zpravidla stává osoba příbuzná nebo dítěti známá. Stává se tedy zákonným zástupcem dítěte. Poručenství může vykonávat i orgán sociálně-právní ochrany dětí jako veřejný poručník § 929. Poručník má povinnost v pravidelných ročních intervalech podávat zprávy soudu o poručenci § 935 odst. (1). Poručenství zaniká dle § 935 odst. (1), (2) občanského zákoníku v případech, nabude-li jeden z rodičů poručence rodičovskou odpovědnost, nabude-li dítě svéprávnosti nebo je osvojeno, smrtí poručníka nebo soudním zproštěním poručníka z jeho funkce. (zákon č. 89/2012 Sb.)

Opatrovnictví

Opatrovnictví je další formou náhradní rodinné péče. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník pojednává o jmenování opatrovníka v případech, pokud hrozí střet zájmů dítěte a jiné osoby, nehájí-li zákonný zástupce dostatečně zájmy dítěte nebo je-li toho zapotřebí v zájmu dítěte z jiných důvodů dle § 943. Zpravidla nejčastěji bývá stanoven opatrovník pro správu jmění dítěte. V tomto případě soud jasně určí v jakém rozsahu je jmění, které bude opatrovník spravovat. (zákon č. 89/2012 Sb.)

Svěření dítěte do péče jiné osoby

Dítě je svěřeno do péče osoby v případě, že rodiče ani poručník nemohou o dítě pečovat dle § 953 odst. (1). Zpravidla se jedná o osobu příbuznou nebo osobu, kterou dítě zná. Soud stanoví rodičům rozsah výživného s ohledem na jejich majetkové poměry a osoba pečující má právo toto výživné vymáhat. (zákon č. 89/2012 Sb.)

Ústavní péče

Druhou formou náhradní výchovy je ústavní péče. Je zpravidla nařízena soudem v případě, kdy rodiče nemohou zcela zabezpečit výchovu dítěte nebo pokud je závažně narušen duševní, tělesný a rozumový vývoj dítěte. Soud přitom musí dát přednost svěřeni dítěte do péče fyzické osoby před ústavní výchovou, v případě, že je to možné, podle § 971 odst. (1). (zákon č. 89/2012 Sb.)

Dítě bývá zpravidla svěřeno do péče určitého zařízení. Jedná se například o dětské domovy pro děti do tří let, dětské domovy, dětské domovy se školou, diagnostické ústavy, výchov-

né ústavy a v neposlední řadě domovy pro osoby se zdravotním postižením. (Bubleová et al, 2011, s. 37)

Zvláštním druhem ústavní péče jsou zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Do těchto zařízení může být dítě svěřeno soudem na dobu nejdéle šesti měsíců v případě, že rodiče nemohou z vážných důvodů zabezpečit výchovu dětí na přechodnou dobu dle § 971 odst. (2). (zákon č.89/2012 Sb.)

V České republice jednotlivé typy zařízení, které provádějí výkon ústavní výchovy, spadají do kompetence tří resortů – Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo zdravotnictví. (Bubleová et al, 2011, s. 55)

Dětský domov pro děti do tří let věku jsou zařízení v resortu Ministerstva zdravotnictví. Jedná se o léčebně preventivní péči o děti ve věku do tří let.

Do **diagnostického ústavu** jsou umísťovány děti za účelem komplexního vyšetření. Pobyt zde trvá zhruba osm týdnů. Po této době jsou děti přemístěny do dětských domovů, dětských domovů se školou nebo výchovných ústavů.

Dětské domovy jsou školská zařízení spadající pod MŠMT, kde se nachází děti ve věku od tří do osmnácti let. **Dětské domovy se školou** jsou pro děti, které mají závažné poruchy chování či jiné duševní poruchy. Škola se zpravidla nachází v budově zařízení.

Výchovný ústav pečuje dle zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy § 14 odst. (1) o děti starší 15 let, u nichž se projevují závažné poruchy chování nebo kterým byla nařízena ústavní nebo ochranná výchova dle §15 odst. (1).

Domov pro osoby se zdravotním postižením spadá pod zařízení sociálních služeb. Je to zařízení pro děti, jejichž handicap vyžaduje zvláštní péči. (Bubleová et al, 2011, s. 55 - 57)

Zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní a ochranné výchovy, ve znění pozdějších předpisů, je další legislativou, která upravuje práva dítěte v zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy. Mimo to jsou zde popsána i jednotlivá ústavní zařízení. Na co se ale zaměříme, jsou práva dětí umístěných v zařízení pro výkon ústavní a ochranné péče. Dle § 20 odst. (1) má dítě právo na zajištění plného přímého zaopatření, rozvíjení tělesných, duševních a citových schopností a sociálních dovedností a respektování lidské důstojnosti. Rovněž má právo na společné umístění se svými sourozenci, nebrání-li tomu závažné okolnosti ve vývoji a vztazích sourozenců. Udržování kontaktu s osobami odpovědnými za

výchovu formou korespondence, telefonických hovorů nebo osobních návštěv. (zákon č. 109/2002 Sb.)

Kromě výše zmíněných ze zákona č. 109/2002 Sb., jsou nedílnou součástí rovněž i povinnosti. Dítě je povinno dodržovat veškeré předpisy a pokyny k ochraně zdraví. Mimo to je povinno podle § 20 odst. (2) c uhradit náklady spojené s přepravou do zařízení, ze kterého uteklo nebo se do něj nevrátilo.

Za každé porušení povinností, které tento zákon udává, platí pro dítě určitá opatření. Ta se liší v závislosti na závažnosti porušení. § 21 v rámci opatření ve výchově může dítěti v (1) odst. snížit kapesné, omezit či zakázat trávení volného času mimo zařízení. V závažných případech může dokonce zakázat návštěvy, včetně návštěv osob odpovědných za výchovu. Naopak v případech, kdy u dítěte dochází ke značnému úsilí při plnění si svých povinností, může být dle § 21 odst. (3) navýšeno kapesné, udělena věcná nebo finanční odměna, povolena mimořádná návštěva kulturního zařízení nebo jakákoli jiná osobní výhoda. (zákon č. 109/2002 Sb.)

Druhá kapitola představovala české i mezinárodní dokumenty vztahující se k problematice náhradní výchovy a práv dítěte. Kapitola vycházela nejen ze zákonů ale i mezinárodních dokumentů. Stěžejním dokumentem byl zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Upravuje proces osvojení, poručenství, stanovení opatrovníka a výchovu ústavní, která je dále obsažena i v zákoně č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy.

3 ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI VYŽADUJÍCÍ OKAMŽITOU POMOC

Tato zařízení, zkráceně ZDVOP, jsou zařízení sociálně-právní ochrany a dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, poskytují ochranu a pomoc dítěti, které se ocitlo bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy anebo ocitlo-li se dítě bez péče přiměřené jeho věku dle § 42 odst. (1) (zákon č. 359/1999 Sb.). Zde jsou děti přijímány po dobu 24 hodin denně. Tudíž **poskytnutí okamžité pomoci** dítěti je velmi efektivní a **bez zbytečných prodlev**.

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí udává několik možností, na základě kterých lze dítě umístit do zařízení ZDVOP. Jedná se o rozhodnutí soudu, žádosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností, žádosti zákonného zástupce a žádosti samotného dítěte.

Principem těchto zařízení je **poskytnout krátkodobé řešení** rodinám s dětmi, které se ocitly v nepříznivé situaci. Zákon udává povinnost spolupráce rodiny a ZDVOP. Pracovníci by měli rodině pomáhat s vyřizováním a zajišťováním záležitostí týkajících se dítěte, ale také navazovat vzájemný kontakt rodiče s dítětem, zajistit terapii a pomáhat s nácvičkami rodičovských a dalších dovedností. Již zmíněná podpora rodiny je nedílnou součástí zařízení ZDVOP v rámci ochrany dítěte. Každý pracovník by měl rodině poskytnout plné informace o tomto zařízení, do kterého je dítě umístěno, ale také právní a praktické souvislosti. (Matoušek, Pazlarová, 2014, s. 150)

Dle § 42 odst. (3) novely zákona č. 359/1999 Sb., maximální počet dětí v zařízení ZDVOP je 28, a to i v případě, že toto zařízení je umístěno ve více budovách. Počet může být překročen pouze v případě, že do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc budou svěřeni sourozenci. Odst. (4) navíc určuje počet dětí na jednoho zaměstnance ZDVOP, který může zajišťovat osobní péči nejvýše o čtyři děti svěřené do péče zařízení. Délka pobytu se liší v závislosti na tom, kým je žádost podána. Pokud se jedná o žádost zákonného zástupce, maximální délka pobytu jsou tři měsíce. V případě žádosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo na základě žádosti dítěte je délka pobytu šest měsíců. Každý zřizovatel zařízení má povinnost vést evidenci o dětech, které byly do zařízení přijaty. Zpráva musí obsahovat dané údaje podle § 42 odstavce (11): datum přijetí dítěte, jméno, příjmení a datum narození (pokud je známo), záznam o splnění povinnosti stanovené v § 10 odst. 4 větě třetí a datum a čas propuštění dítěte ze zařízení. ZDVOP má povinnost neprodleně oznámit skutečnost o přijetí dítěte zřizovateli a příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí. (zákon č. 359/1999 Sb.)

Kromě přijetí dítěte do zařízení, poskytují ZDVOP i jiné služby, typu poradenství, zájmové činnosti nebo pomoc dítěti s přípravou do školy. Celkový rozsah činností ZDVOP je uveden v § 42a odst. (1). Zařízení poskytuje dítěti plně ubytování, stravování a ošacení, zajišťuje i výchovnou péči a zdravotní služby. Snaží se poskytovat poradenské služby rodičům a osobám zodpovědným za výchovu dítěte. Jednou z povinností je zajištění odborných služeb psychologa a sociálních pracovníků. Ti by měli také dbát na utváření vhodných podmínek pro zájmovou činnost dítěte a dále rozvíjet jeho osobnost v rámci volnočasových aktivit a kroužků dle § 42a odst. 1. (zákon č. 359/1999 Sb.)

Pobyt ve ZDVOP je placený. Podle § 42b odst. (1) a (2) jsou rodiče, jejichž dítě bylo do zařízení umístěno na základě rozhodnutí soudu nebo na základě žádosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností, povinni podílet se při financování příspěvku na úhradu pobytu a péče v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc rovným dílem. Rodina má také právo na zažádání o snížení výše příspěvku nebo dokonce jeho úplného zrušení. § 42d odst. (1) uvádí, že žádost může být schválena v případě, pokud po zaplacení příspěvku poklesne příjem rodiny pod úroveň životního minima a to i v případě, pokud pobírá dávky pomoci v hmotné nouzi. (zákon č. 359/1999 Sb.)

Zřizovatel ZDVOP má nárok na pobírání státního příspěvku za pobyt a péči, kterou poskytuje nezletilému dítěti, které se do zařízení dostalo na základě rozhodnutí soudu nebo úřadu obce s rozšířenou působností. Tento státní příspěvek náleží každému dítěti, které je do zařízení umístěno a činí měsíčně 22 800,- Kč dle § 42g odst. 3 a). Snižuje se o jednu třicetinu za každý den, v němž dítě pobývá mimo zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a pobyt mimo zařízení trvá po dobu dvou po sobě jdoucích kalendářních dnů. Den, ve kterém dítě odejde ze zařízení po patnácté hodině nebo den, ve kterém se vrátí do zařízení před patnáctou hodinou, se do doby dvou dnů po sobě jdoucích nezahrnuje dle § 42g odst. 3b. (zákon č. 359/1999 Sb.)

3.1 Fond ohrožených dětí

Fond ohrožených dětí, zkráceně FOD, je nevládní nezisková organizace. Má za úkol pomáhat týraným, zanedbávaným, zneužíváním opuštěným nebo jiným způsobem ohroženým dětem. Má působnost po celé České republice. Kromě jiného má pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí dle zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Rozsah se vztahuje na tyto činnosti: „*Vyhledávání dětí, na které se sociálně - právní ochrana zaměřuje; pomoc rodičům, při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě; pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou; činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku.*“
(Fond ohrožených dětí.cz, © 2012 – 2017)

FOD byl založen dne 2. dubna 1990 na základě iniciativy pěstounů a osvojitelů. Důvodem byla snaha poskytovat pomoc těm, kteří ji nutně potřebují. Stěžejní činností Fondu ohrožených dětí je pomoc ohroženým dětem. Za **ohrožené dítě** se považuje podle mezinárodní i české legislativy takové dítě, které je **ohroženo týráním, zneužíváním či zanedbáváním**. Pomoc spočívá v komplexním systému sociálních služeb zaměřené na dítě a jeho rodiče tak, aby se jim dostalo potřebné a efektivní pomoci. (Fond ohrožených dětí.cz, © 2012 – 2017)

Fond ohrožených dětí provozuje mnoho činností. Mezi jednu ze stěžejních činností patří právě zřizování a provoz zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Zájmem této organizace bylo v minulosti i vyhledávání náhradních rodin pro děti, které například delší dobu pobývaly v zařízení a bylo nutné jim sehnat náhradní rodiče a nový domov. Tato činnost však byla s účinností ode dne 18. 8. 2014 zakázána na základě rozhodnutí soudu Ministerstvem práce a sociálních věcí. Bylo to z důvodu překročení zákona, kdy FOD nezákonně zprostředkoval osvojení. Zprostředkovat dítěti náhradní rodiče může ze zákona pouze stát. V provozu nadále zůstala krizová linka pro těhotné matky, které svůj stav tají z různých důvodů. Na této lince jsou poskytovány veškeré informace pro budoucí matky i v případě, pokud se o dítě nechtějí starat a předají ho do ústavní péče. V neposlední řadě se jedná o činnost formou osvěty a všeobecného povědomí o této organizaci, projektech a snaze o zlepšení nejen legislativy, ale i praxe v oblasti ochrany a práv dětí. (Fond ohrožených dětí.cz, © 2012 – 2017)

Jedním z projektů FOD jsou právě Klokánky. Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Tato zařízení se prezentují jako rodinná alternativa ústavní péče. Pochopitelně není nad to, pokud dítě vyrůstá a je vychováváno v rodině, ať už vlastní či náhradní. Klokánky vyvíjí snahu poskytnout dětem zázemí, péči a podmínky v případech, kdy se ocitnou v nepříznivé životní situaci bez rodičů a jsou odkázáni na pomoc jiných.

3.2 Klokánek Fondu ohrožených dětí

Klokánky jsou projektem Fondu ohrožených dětí. Jedná se o zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. **Okamžitou pomocí** se rozumí pomoc **po dobu čtyřiaadvaceti hodin denně** a to dětem, které se ocitly v situaci, kdy není možné, aby zůstali u svých rodičů. Znamená to, že se ocitly v nebezpečí nebo se cítí být ohroženy na životě a zdraví. Přijetí je okamžité, tzn. bez předchozího pobytu v diagnostickém ústavu. Klokánky nabízí **pomoc na přechodnou dobu**. Pokud se situace vyřeší, vrací se dítě zpět do své původní rodiny. Ostatní děti odchází do trvalé náhradní rodinné péče nebo ústavní výchovy. V průběhu roku 2015 odešlo z Klokánek přes 760 dětí. Domů se vrátilo 42 % dětí, do péče druhého rodiče přešla 3 %, do azylového domu s rodičem jich odešlo 7 %, do péče k příbuzným přešlo 7 %, do náhradní rodinné péče přešlo 13 %, po dosažení zletilosti odešla 2 % dětí a do ústavní výchovy bylo přemístěno 25 % dětí. (Fond ohrožených dětí.cz, © 2012 – 2017)

Klokánky mají pověření Ministerstva práce a sociálních věcí, tím pádem mohou vykonávat činnost zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Děti mohou být přijímány na základě rozhodnutí soudu, orgánu sociálně-právní ochrany dětí, ale také na základě žádosti rodičů nebo samotného dítěte. Na vlastní žádost dítěte bylo v roce 2015 přijato celkem 20 dětí. První Klokánek byl otevřen v Žatci v roce 2000. Od té doby prošlo Klokánky přes 4000 dětí různého věku včetně novorozenců a batolat. Velká výhoda oproti ústavní výchově spočívá v tom, že sourozenci nejsou od sebe oddělováni na základě věku do diagnostických či dětských domovů pro děti do tří let. (Fond ohrožených dětí.cz, © 2012 – 2017)

Průměrná doba pobytu dítěte v Klokánku je zhruba půl roku. Avšak Barvíková s Palonciovou (2012, s. 42) na základě studie ZDVOP uvádí, že průměrná délka pobytu dětí v Klokánkách je nejdelší ze všech posuzovaných typů ZDVOP a to 7 měsíců.

Z počtu celkově přijatých dětí je v Klokánkách nejvíce zastoupena věková skupina **3 - 6 let a 6 - 10 let**, celkem **49 %**. (Fond ohrožených dětí.cz, © 2012 – 2017)

Velmi podobná procenta, konkrétně 50,1 %, zmiňují ve své studii Barvíková s Palonciovou k zastoupení stejných věkových skupin dětí v Klokáncích k roku 2011. (2012, s. 26)

Předškolní dítě je ve věku, kdy začíná rozumět situaci kolem sebe a je následně schopné je adaptivně zvládnout. Eventuální delší pobyt dítěte mimo rodinu nemusí mít na jeho další vývoj tak negativní vliv jako v obdobích předchozích, nicméně není žádoucí a individuální péče stále představuje vývojově nezbytnou potřebu. (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, © 2013, s. 36)

Vytržení dítěte mladšího školního věku z domácího prostředí představuje v tomto období dvojnásobný stres. Dítě ztrácí vazby s rodiči, ale též se známým širším sociálním prostředím. V tomto ohledu je nejvhodnější formou náhradní péče ta, která zajistí dítěti maximální stabilitu a kontinuitu dosavadního sociálního prostředí. Za nejlepší formu péče lze v tomto období považovat pěstounskou péči na přechodnou dobu. Pakliže toto možné není, lze v tomto věku akceptovat již individualizované formy institucionální péče, které stabilitu prostředí dítěti zajistí, ale vždy pouze po dobu nezbytně nutnou, kdy je nutné aktivně hledat stabilní řešení další situace dítěte. V období mladšího věku již jednoznačně platí, že dítě je partnerem a vše, co se s ním děje a dítě bude, musí chápat a rozumět tomu. (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, © 2013, s. 41)

29 % tvoří děti mladší **3 let**. Ve věku od **10 - 15 let 16 %** a **starších 15 let 6 %**. Mezi nejčastější důvody přijetí dítěte do Klokánku patří **bytové důvody – až 44 %**. **Finanční problémy rodiny 32 %**, **zanedbání péče 16 %**, **hospitalizace rodiče 13 %**, **alkoholismus nebo drogová závislostí rodičů 12 %** a **podezření z týrání 8 %**. Zbylá procenta tvoří hospitalizace rodiče, úmrtí rodiče, útky z domova. (Fond ohrožených dětí.cz, © 2012 – 2017)

Principy péče v Klokáncích spočívají v obdobném fungování jako v rodině. Děti bydlí na bytech, kde se o ně starají zaměstnanci, často tzv. „tety“. Ty se v rámci nepřetržité péče starají o děti a střídají se po týdnu. V praxi to znamená, že dítě se dostane do styku maximálně se dvěma „tetami“, se kterými dokáže lépe navázat vztah a důvěru, než kdyby se u něj měl každý den střídát někdo jiný a pro něj cizí. Tím, že tety jsou na bytě čtyřicet hodin denně i v noci, budí v dítěti pocit bezpečí a jistoty, že není samo. Na jednom bytě je zpravidla 4 - 5 dětí. Pokud se jedná o sourozence, zůstávají spolu. Pokud se jejich škola nachází v blízkosti Klokánku, dítě ji navštěvuje i nadále. V důsledku čehož nemusí měnit spolužáky a kamarády a tudíž si zvykat na další nové a neznámé prostředí. (Klokánky.cz, © 2004)

Personální struktura Klokánků v čele s ředitelem a zástupcem ředitele zajišťuje celkové vedení zařízení. Dále je zde zapotřebí sociálních pracovníků, ale také zde zpravidla jednou týdně dochází psycholog. Významnou roli zde hrají týdenní, denní i zástupní pracovníci, kteří jsou v rámci zařízení nazýváni jako "klokání tety a strýcové" (Barvíková, Palonciová, 2012, s. 55). Je nutno podotknout, že se jedná z převážné části o ženy. Na jejich vzdělání nejsou kladeny nijak velké nároky. Stačí pouze kladný vztah k dětem. Tudíž tuto práci může vykonávat kdokoliv, kdo dokáže zastat práci v domácnosti spolu s péčí o dítě.

Mimo to všichni zaměstnanci se řídí etickým kodexem pracovníků FOD. Ve 22 bodech shrnuje všechna práva a povinnosti zaměstnanců těchto zařízení. Ať už se jedná o dodržování základních lidských práv, dodržování předpisů, ale také respektování druhých kolegů. Všichni pracovníci FOD jsou vázáni mlčenlivostí, stejně jako klienti mají právo vystupovat v jednání s FOD anonymně. Jedním z důležitých bodů je pro pracovníky vedení dokumentace a řádných záznamů o klientech. Stejně tak je povinností všech zaměstnanců FOD se dále odborně vzdělávat pro kvalitnější výkon své profese a poskytování služeb, ale také pro profesionální přístup ke klientům. (Etický kodex pracovníků FOD, © 2011-2017)

Pracovníci přítomni 24 hodin denně na bytě se nepřetržitě starají o děti po dobu jednoho týdne. Na konci týdne dochází ke střídání s druhým stabilním pracovníkem (tzv. klokání tetou). Kromě zajištění stravy a běžných denních potřeb, jako je úklid, zajištění nákupu, starání se o domácnost, musí na děti také dohlížet a dbát na plnění jejich školních povinností. Pokud je to nutné, jsou povinni doprovázet dítě do školy, ze školy, na kroužky. Tráví spolu volné chvíle, hrají si a upevňují vzájemný vztah.

Jako na všechny jiné zaměstnance, jsou i na tyto pracovníky kladeny požadavky. Prvním z nich jsou trestní bezúhonnost a minimálně středoškolské vzdělání. Velkou roli zde hrají zkušenosti. Důraz je kladen na zkušenost s péčí o děti ať už vlastní či přijaté. Jedinec by měl být empatický a samozřejmě by měl mít rád práci s dětmi. Musí být schopen vést řádně domácnost (vaření, úklid), ale také vytvořit útulné a citově vřelé prostředí pro děti (Fond ohrožených dětí.cz, © 2012 – 2017).

Samozřejmě i tito zaměstnanci mají své povinnosti v rámci zařízení. Mohly bychom je rozdělit na povinnosti vůči dětem, kam spadá především zajištění osobní péče o svěřené dítě namísto jejich rodičů. Snaha dbát o zdravý tělesný, psychický, citový a mravní vývoj dítěte. Vytvoření bezpečného a vlídného rodinného prostředí. Zajištění vhodné stravy. Dohled nad plněním školní přípravy. Dohlížení na dítě s ohledem na jeho stupeň vývoje. Udr-

žování domácnosti v čistotě a pořádku. Vedení k pořádku a čistotě i svěřené děti a vhodně je zapojovat na podílení se při chodu domácnosti a v neposlední řadě obdobně přistupovat i k ostatním dětem v Klokánku. Ale také na povinnosti zaměstnanců vůči zařízení, kteří musí vést denní záznamy o chování, projevech a zdravotním stavu dítěte. Vést pokladní knihu svěřených finančních prostředků. Účastnit se školení a porad. Účastnit se spolu s dětmi prázdninových či relaxačních pobytů pro děti z Klokánků. Spolupracovat s rodinami svěřených dětí. Dodržovat bezpečnostních pokynů a pokynů nadřízených pracovníků FOD. (Fond ohrožených dětí.cz, © 2012 – 2017)

Novela zákona č. 319/1999 Sb., o sociálně - právní ochraně dětí

V lednu 2013 vešla v účinnost novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně - právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, podle níž pro Klokánky nastaly určité změny. Především se snížila kapacita Klokánku na 28 míst, výjimku mohou tvořit početné sourozenecké skupiny. To ohrozilo počet dětí, které musely z kapacitních důvodů být umístěny do dětských domovů nebo jiné ústavní péče (E-petice.cz, © 2014). Zároveň pro nedostatek kapacity musely Klokánky během roku 2015 odmítnout příjem 347 dětí (Fond ohrožených dětí.cz, © 2012 – 2017).

Ekonomické problémy Fondu ohrožených dětí měly dopad i na zaměstnance zařízení. V několika případech už nastala situace, kdy z nedostatku financí plynoucích z nepřiznání dotací na Klokánky, opožděnému vyplácení a zkrácení státního příspěvku na Klokánky došlo k několikaměsíčnímu opoždění při vyplácení mezd zaměstnancům. Kromě snížení kapacity také dle novely došlo na snížení státního příspěvku na dítě v Klokánku za měsíc (22 800,- Kč). Navíc se odečítá příspěvek za dny, kdy je dítě tráví mimo zařízení. Je tím myšlen pobyt v nemocnici, pobyt přes prázdniny u rodičů apod.

Vedení FOD v současnosti usiluje o změnu zákona především ve třech bodech, které mají dle nich nepříznivý dopad na Klokánky:

1) zvýšení státního příspěvku na 28 tisíc korun měsíčně

2) krácení státního příspěvku jen za dlouhodobou nepřítomnost, tj. pouze za nepřítomnosti u fyzických osob trávící delší dobu než 30 dní

3) přiznání státního příspěvku i na dítě starší 18 let, pokud bylo přijato jako nezletilé a připravuje se na povolání nebo ve ZDVOP pečuje o vlastní dítě obdobně, jak je tomu v případě ústavní výchovy

4) nejhorší změnu dle FOD přinesl **občanský zákoník v § 971 odst. 2**, podle kterého může **pobyt dítěte v ZDVOP trvat pouze půl roku**, a to pouze z přechodných důvodů. Podle FOD akutně hrozí, že až 400 dětí, které jsou v Klokáncích déle než půl roku, bude muset být přemístěno do ústavní výchovy. (Fond ohrožených dětí.cz, © 2012 – 2017)

3.2.1 Finanční problémy Klokáneků

Fond ohrožených dětí měl finanční problémy už v minulosti. Žádal o mimořádné dotace už v letech 2006 a 2008. Tenkrát obdržel dvakrát mimořádnou dotaci 15 milionů Kč. A v roce 2012, kdy neúspěšně žádal o dalších 58 milionů Kč. Tedy ještě před účinností novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí z ledna 2013, na kterou finanční problémy Klokáneků svádělo minulé vedení FOD. MPSV bylo po novele zákona označeno poslankyní Radkou Maxovou jako "brzda v záchraně Klokáneků". Čemuž se ministerstvo brání. Jenom v roce 2014 totiž obdržel Fond ohrožených dětí z veřejných prostředků 154 milionů Kč. Na druhé straně jiní provozovatelé zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc podobné finanční problémy nemají. (parlamentnílisty.cz, © 2015)

Dle slov ministryně Marksové: *„Opakované poskytování mimořádných dotací jen jednomu subjektu je nefér vůči ostatním poskytovatelům, kteří celá léta dodržují zákony a chovají se hospodárně.“* (parlamentnílisty.cz, © 2015)

Většina příjmů Klokáneků pochází ze státních příspěvků na děti. Za rok 2015 se jednalo o částku přesahující 93 milionů korun. Další významnou částku tvoří příjmy z půjček a úvěrů (30 milionů korun). Zbylé finance jsou z účelových dotací, výtěžků z celonárodních sbírek, individuálních projektů, příjmů z vlastních činností, sponzorských darů, odkazů dědictví a členských příspěvků, což za rok 2015 činilo téměř 70 milionů korun. (Fond ohrožených dětí.cz, © 2012 – 2017).

Během let 2014 a 2015 se začalo stále více diskutovat o bezdlužnosti FOD. Na jednáních se řešila žádost o obnovení splátkového kalendáře na závazky vůči Pražské správě sociálního zabezpečení. Přiznané dotace na sociální služby ve výši 31,5 milionu korun musely být doloženy doklady o bezdlužnosti FOD, což ovšem nebylo reálné v daném časovém limitu splnit. Tím došlo na opožděné vyplácení mezd zaměstnancům až o tři měsíce a FOD se stále více zadlužoval. Dne 13. června 2015 musela odstoupit ze své funkce JUDr. Marie Vodičková. Bylo zvoleno nové předsednictvo a byly schváleny nové směrnice, díky nimž se mělo napomoci FOD vyvést z finanční krize. Jedním z nezbytných kroků se po čase

ukázalo i ukončení provozu některých pracovišť FOD. Na tato zařízení nebyly získány dotace a z některých zařízení dokonce odešel kvalifikovaný personál. Proto muselo dojít k prodeji objektu. (Fond ohrožených dětí.cz, © 2012 – 2017)

V měsících červenec - srpen 2015 FOD konečně dosáhl potřebných dokladů o bezdlužnosti tím, že na základě uzavření splátkového kalendáře a bezúročné půjčky splatil daňový dluh za rok 2014. Závěrem na základě rozhodnutí Magistrátu hlavního města Prahy došlo ke zrušení registrace FOD jako poskytovatele sociálních služeb a to v důsledku neudržení bezdlužnosti po celou dobu poskytování sociálních služeb. Kromě Klokánků to mělo dopad i na azylové domy, kdy v jednom musel být provoz ukončen, a další tři pokračují pod jiným poskytovatelem. (Fond ohrožených dětí.cz, © 2012 – 2017)

Co se týče Klokánků, v průběhu roku 2015 byl postupně ukončen provoz hned v několika zařízeních. Z důvodu prodeje objektů byly ukončeny provozy v sedmi Klokánkách. Konkrétně se jedná o Klokánky v Dubí (Ruská ulice), Kroměříži (Havlíčková), Praze 9 Kbely, Prostějově, Jindřichově Hradci, Jeníčkově Lhotě a Košťanech. V posledních dvou zmíněných zařízeních došlo k uzavření v důsledku zrušení registrace poskytování sociálních služeb FOD a nebylo možné najít jiné využití objektu. Zbylé výše zmíněné objekty svou částkou získanou z prodeje snížily část celkové dlužné částky. Zařízení, která zůstala ve vlastnictví FOD, jsou ve většině zatížena zástavou nebo hypotékou. (Fond ohrožených dětí.cz, © 2012 – 2017)

I ve Zlínském kraji došlo k ukončení provozu v jednotlivých zařízeních. Jednalo se o pobočku ve Zlíně, nám. T. G. Masaryka 2433. Dále pak na konci roku 2015 bylo uzavřeno pracoviště v Kroměříži, Havlíčkova a k 31.7.2016 i v Kroměříži na ulici Kollárova.

Zařízení Klokánek jsou v **současné době nadále provozována na pobočkách**: Brno, Dlouhá Loučka, Dolní Benešov, Hostivice, Chomutov, Janovice nad Úhlavou, Litoměřice, Olomouc - Peřinova, Pardubice, Praha 8 - Chabařovická, Praha 4 – Láskova, Praha 10 – Štěrboholy, Teplice, Ústí nad Labem a Žatec. (Fond ohrožených dětí.cz, © 2012 – 2017)

Jak už bylo zmíněno, Klokánky jsou ve značné míře financovány sponzorskými dary a příspěvky veřejnosti. Na podporu těchto zařízení byl vytvořen projekt KlokArt. Jeho účelem je finančně podpořit provoz Klokánků na celkem 15 pobočkách. Projekt je postaven na dobrovolnické činnosti za podpory různých umělců. Ti vytváří nové kolekce, jejichž za-

koupením může veřejnost přispět provozu těchto zařízení. Další finanční podporou ze strany veřejnosti může být příspěvek na zřízený účet, určený pro celonárodní sbírku na pomoc těmto dětem. V neposlední řadě také možnost zaslání dárcovské SMS. Kromě toho od března do prosince 2017 bude mít veřejnost možnost, a to v rámci celé České republiky, zúčastnit se Dnů otevřených dveří v Klokáncích. Lidé tak mohou nahlédnout do daných zařízení a seznámit se s jejich chodem.

Kromě výše uvedených druhů pomoci mají lidé možnost vyjádřit svůj nesouhlas podepsáním petice na webových stránkách e-petice.cz a podpořit tak Klokánky.

Klokánky, jako forma přechodné péče, jsou ve většině případů považovány za výchovu ústavní, byť se samy považují spíše za její rodinnou alternativu. Stěžejní část kapitoly shrnuje nejen principy fungování zařízení, ale i jejich stručný vývoj až po současnou situaci, kterou ve značné míře ovlivnily novely zákonů, ale i špatné finanční hospodaření. Závěr kapitoly obsahuje konkrétní projekty a akce, které byly zřízeny na podporu Klokánků.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Výzkumným problémem bakalářské práce je analýza názorů obyvatel Zlínského kraje na problematiku snižování počtu zařízení Klokánek. Důvodem výběru právě Klokánek je jejich velká medializace na veřejnosti. Rovněž nás zajímají názory obyvatel Zlínského kraje, v němž byly od roku 2015 zrušeny hned tři zařízení. Z toho důvodu se domníváme, že právě obyvatele mohla daná skutečnost určitým způsobem ovlivnit a mohli by se vhodně k dané problematice vyjádřit.

4.1 Výzkumné cíle, otázky a formulace hypotéz

Hlavní výzkumný cíl

Objasnit názory obyvatel Zlínského kraje na Klokánky vzhledem k jejich snižujícímu se počtu

Dílčí cíle

- 1) Zjistit, jaké jsou znalosti respondentů o Klokáncích
- 2) Popsat zkušenosti respondentů s tímto zařízením
- 3) Definovat pohled respondentů na současnou situaci Klokánek
- 4) Analyzovat pozitiva a negativa Klokánek pohledem respondentů
- 5) Objasnit, zda z pohledu respondentů jsou tato zařízení vhodnou formou dočasné náhradní výchovy pro dítě
- 6) Zjistit, zda existuje podpora Klokánek ze strany respondentů

Výzkumné otázky

Výzkumné otázky odpovídají výzkumným cílům. Následné odpovědi na ně získáme po vyhodnocení všech dotazníků od respondentů.

Hlavní výzkumná otázka

Jaké mají názory obyvatelé Zlínského kraje vzhledem ke snižujícímu se počtu zařízení Klokánek?

Dílčí otázky

- 1) Jaká je obecná znalost respondentů o Klokáncích? (ot. č. 1, 2, 3, 4, 5)
- 2) Jaká je zkušenost respondentů se zařízením Klokánek? (ot. č. 9, 10, 11)
- 3) Jak respondenti vnímají současnou situaci Klokánek? (ot. č. 6, 7, 8, 17)
- 4) Jaké jsou výhody a nevýhody Klokánek pohledem respondentů? (ot. č. 12, 13, 14, 15, 16)
- 5) Jak vnímají respondenti Klokánek vzhledem k vhodnosti zařízení pro děti? (ot. č. 18, 19, 20, 21)
- 6) Jaká je míra podpory Klokánek pohledem respondentů? (ot. č. 22, 23)

Formulace hypotéz

H₁ = Předpokládáme, že existují rozdíly mezi zkušenostmi respondentů se zařízením Klokánek a jejich názorem na zamezení snižování jejich počtu.

H₂ = Předpokládáme, že respondenti v roli rodičů vnímají odlišně výhody zařízení Klokánek než bezdětní respondenti.

H₃ = Předpokládáme, že respondenti v roli rodičů vnímají odlišně nevýhody zařízení Klokánek než bezdětní respondenti.

H₄ = Předpokládáme, že respondenti, kteří se informují o dění kolem Klokánek, vnímají vhodnost těchto zařízení pro děti odlišně než respondenti, kteří se neinformují.

4.2 Výzkumný soubor a technika sběru dat

Výzkumný soubor

Bylo použito dostupného výběru výzkumného souboru. Výzkumného šetření se měli možnost zúčastnit všichni obyvatelé Zlínského kraje, u kterých byla podmínka již zmíněného bydliště, ale také povědomí o zařízení Klokánek. Zlínský kraj byl vybrán z toho důvodu, že právě v tomto kraji došlo od roku 2015 ke zrušení celkem tří Klokánek. Což považujeme za nezanedbatelné číslo. Z výše uvedených důvodů považujeme obyvatele Zlínského kraje za respondenty, kteří by mohli vhodně k této problematice vypovídat.

Technika sběru dat

Sběr dat spočíval v dotazníkovém šetření. Dotazník byl vytvořen na základě odborné literatury, realizované studie a novely zákona.

Obsahoval krátký úvod, který měl respondentům více přiblížit situaci ohledně Klokánků a jeho současného vývoje. Na začátku dotazníku byly hned dvě filtrační položky. První z nich se zaměřovala na obyvatele Zlínského kraje a druhá na povědomí respondentů o zařízení Klokánek. Tyto filtrační položky považujeme v našem výzkumu za důležité, co se týče získávání dat od respondentů. Následovaly tři demografické položky, které zjišťovaly pohlaví, věk a to, zda respondenti mají děti. Hlavní část dotazníku se skládala celkem z 23 položek. Jednalo se o otevřené, polootevřené a uzavřené položky, které se dále skládaly z dichotomických, polynomických, výčtových a škálových položek. (Chráska, Kočvarová, 2015, s. 44)

Byl vytvořen Google dotazník, který byl následně prostřednictvím sociálních sítí a e-mailu rozeslán mezi respondenty. Ti byli zároveň požádáni o následné šíření a sdílení dotazníku mezi své známé a přátele ze Zlínského kraje, aby bylo dosaženo co možná nejvyššího počtu respondentů. Na základě dotazníkového šetření bylo získáno celkem 297 odpovědí. Z nichž muselo být 25 vyřazeno z důvodu neúplného vyplnění nebo nesplnění daného filtračního kritéria. Pro analýzu dat bylo pracováno s celkem 272 dotazníky.

Předvýzkum

Před samotnou realizací vlastního výzkumu byl uskutečněn předvýzkum, který proběhl v prosinci 2016. Byl vybrán vzorek patnácti respondentů, u kterých musela být splněna podmínka bydliště ve Zlínském kraji. Rovněž se jednalo o respondenty, kteří již dříve slyšeli o zařízení Klokánek, ale nebyli nijak více do této problematiky zainteresováni. Respondenti byli vybráni tak, aby byly zastoupeny pokud možno všechny věkové skupiny. Následně byli požádáni prostřednictvím sociální sítě nebo osobně o vyplnění dotazníku vztahujícího se k tématu bakalářské práce. Díky zpětné vazby bylo zjištěno, že otázky jsou formulovány jasně, srozumitelně a respondentům tudíž nečinilo problém na jednotlivé položky v dotazníku odpovědět. Následně bylo spuštěno dotazníkové šetření.

5 ANALÝZA DAT

Metody analýzy dat

Data, která byla díky dotazníkovému šetření nasbírána, byla následně vyhodnocena. Četnosti dat byly znázorněny pomocí výsečových, sloupcových grafů a tabulek. Stanovené hypotézy byly ověřeny Testem nezávislosti chí - kvadrát pro kontingenční tabulku.

5.1 Dotazníkové šetření

Demografické údaje

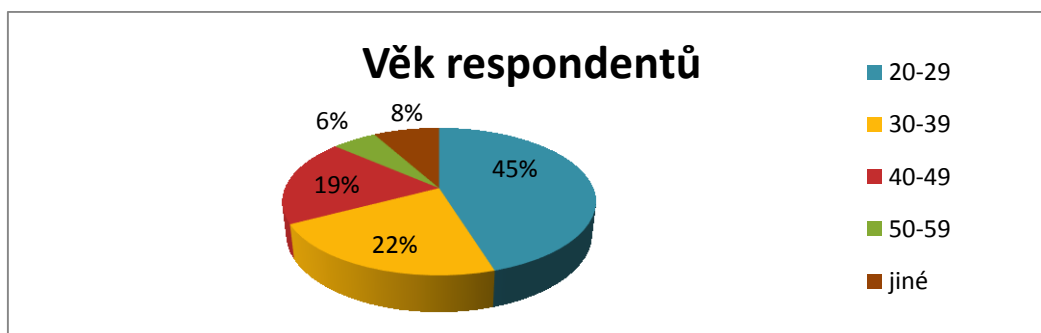
První položka v dotazníkovém šetření byla tzv. filtrační. „*Bydlíte ve Zlínském kraji?*“ Pro náš výzkum se jednalo o stěžejní položku. Na jejím základě nebyl vyloučen žádný dotazník, jelikož všichni respondenti na danou otázku odpověděli kladně.

Následovaly položky zjišťující demografické údaje, kam patří zjištění pohlaví, věku, a v našem případě i skutečnosti, zda mají respondenti děti či nikoliv.

Pohlaví

Většinu všech respondentů tvoří ženy 67 %, což odpovídá počtu 181. Zbýlých 33 % tvoří muži, konkrétně 91.

Věk

Graf 1 - Struktura věku

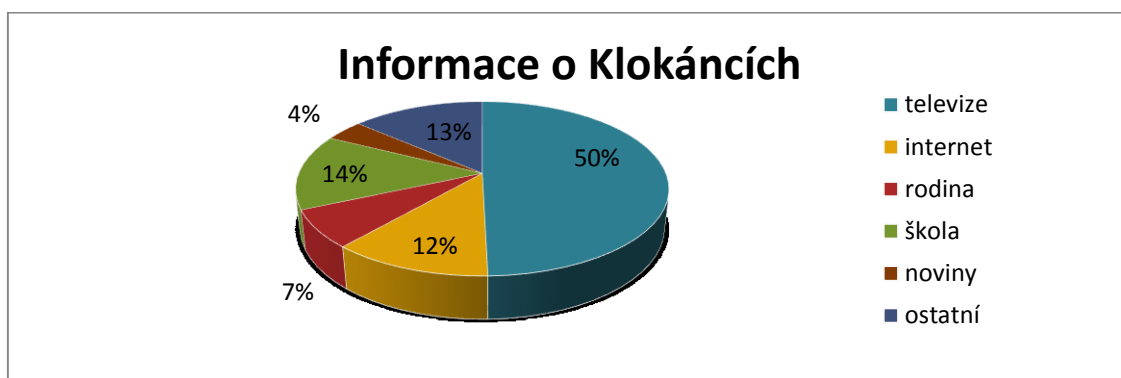
Graf 1 Znázorňuje rozložení věku jednotlivých respondentů. Téměř polovinu tvoří respondenti ve věku od 20 - 29 let (122), tj. 45 %. Další významné zastoupení tvoří kategorie 30 - 39 let (59), tj. 22 %. Zbýlých 25 % (69) tvoří věková skupina 40 + a 50 +. 8 % (22) tvořily jiné možnosti věku, které můžeme rozdělit na kategorie 15 - 20 let, které byly zastoupeny 14 respondenty. 6 respondentů bylo ve věku 60 let a více a dva respondenti byli starší 70 let. Z uvedeného grafu plyne opravdu široké zastoupení všech věkových kategorií.

Máte děti?

Poslední identifikační položka před vlastním dotazníkovým šetřením se zajímala, zda mají respondenti děti. Jinak řečeno, zda - li jsou respondenti v roli rodičů nebo jsou bezdětní. Procentuální poměr byl téměř vyrovnaný, což spatřujeme jako pozitivní, z hlediska stanovených hypotéz. Respondentů, kteří mají děti, bylo 48 % (131) a bezdětných, lehce nadpoloviční počet, 52 % (141).

Položka č. 1 byla rovněž filtrační a zjišťovala, zda respondenti mají povědomí o zařízení Klokánek. „Slyšeli jste již dříve o zařízení Klokánek?“ Tato položka je pro naše šetření důležitá z důvodu adekvátního vypovídání respondentů k dané problematice a celkového nastavení dotazníku. Na základě dané položky bylo vyřazeno 6 dotazníků, u kterých respondenti odpověděli záporně. Celkový počet dotazníků, které byly vyhodnocovány po vyřazení všech neúplně vyplněných a podmínky nesplňujících, je 272.

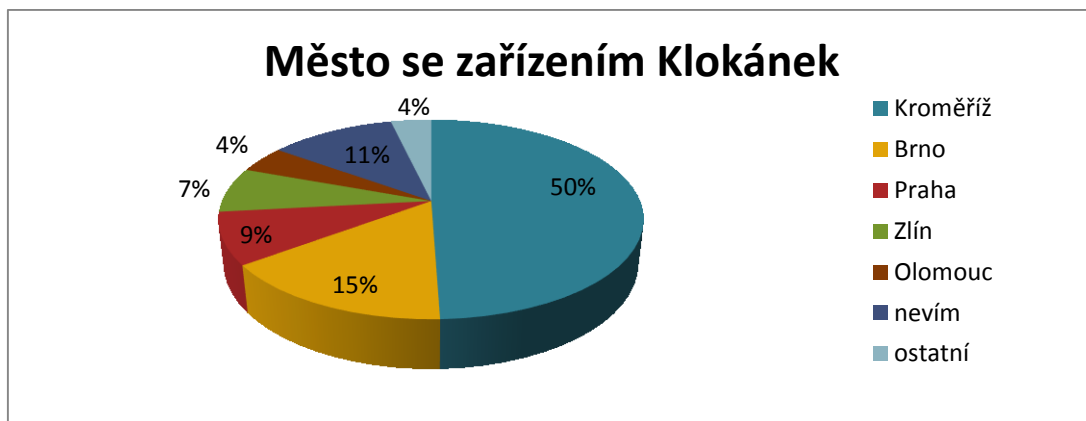
Položka č. 2 „Odkud jste zjistili informace o Klokáncích?“

Graf 2 - Zdroje informací o zařízení Klokánek

Graf 2 Zobrazuje procentuální rozložení zdrojů, ze kterých respondenti čerpají informace o zařízení Klokánek. 62 % (166) zastoupení tvoří informace získané z televize a internetu. Jedná se tedy o dva stěžejní mediální zdroje. Oproti tomu noviny, jako zdroj informací o zařízení Klokánek uvedlo pouze 10 respondentů. V rámci studia se o Klokánku dozvědělo 38 respondentů a díky rodině získalo informace celkem 19 osob. 13 % zastoupení tvořila možnost *ostatní*, ke které se vyjádřilo 39 respondentů. Mezi jiné zdroje informací o Klokáncích patří přátelé, zaměstnání, místo bydliště a 4 respondenti uvedli také vlastní zkušenost s dobrovolnictvím v daném zařízení.

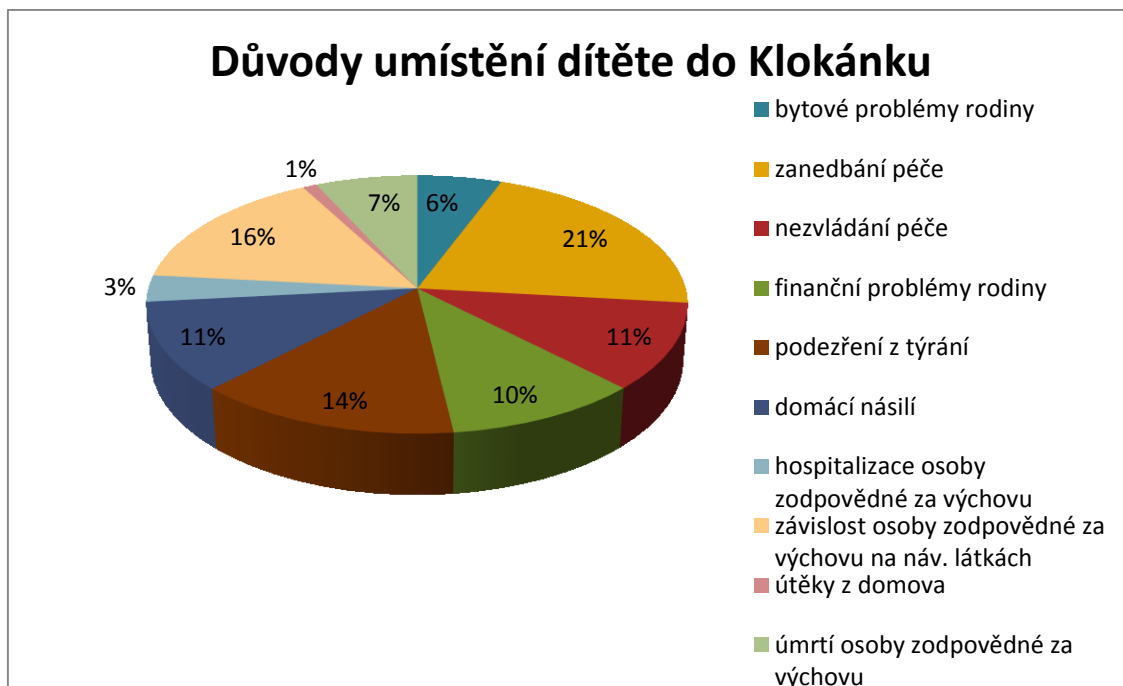
Položka č. 3 „Uvedte město v rámci ČR, o němž víte, že se tam nachází zařízení Klokánek.“

Graf 3 - Město, ve kterém se nachází zařízení Klokánek

Graf 3 Znázorňuje města, o nichž se respondenti domnívají, že se tam nachází zařízení Klokánek. Přesně polovina respondentů (135) uvedla město Kroměříž. Klokánek v Kroměříži byl ale zrušen už v srpnu 2016. U některých odpovědích byla dokonce zaznamenána i pochybnost respondentů, př. „Kroměříž, ale nevím, jestli už není zrušen“, „Býval v Kroměříži“. V rámci Zlínského kraje bylo ještě uvedeno město Zlín 7 % (20), kde byl rovněž Klokánek zrušen. Mezi zbylými městy, mimo Zlínský kraj, bylo uvedeno Brno 15 % (42), Praha 9 % (23) a Olomouc 4 % (12). Ve všech třech městech v současné době provozuje svou činnost zařízení Klokánek. 31 respondentů uvedlo, že nedokáže posoudit, ve kterém městě se Klokánek nachází, a proto označili odpověď *nevím* 11 %. Ve zbylých 4 % byla uvedena města jako Chvalčov, Vsetín, Prostějov, Bystřice pod Hostýnem, Valašské Meziříčí. Avšak v uvedených městech nikdy nebylo provozováno zařízení Klokánek. Dva respondenti uvedli Pardubice a jeden dokonce Dlouhou Loučku. V obou městech v současnosti provoz těchto zařízení stále funguje.

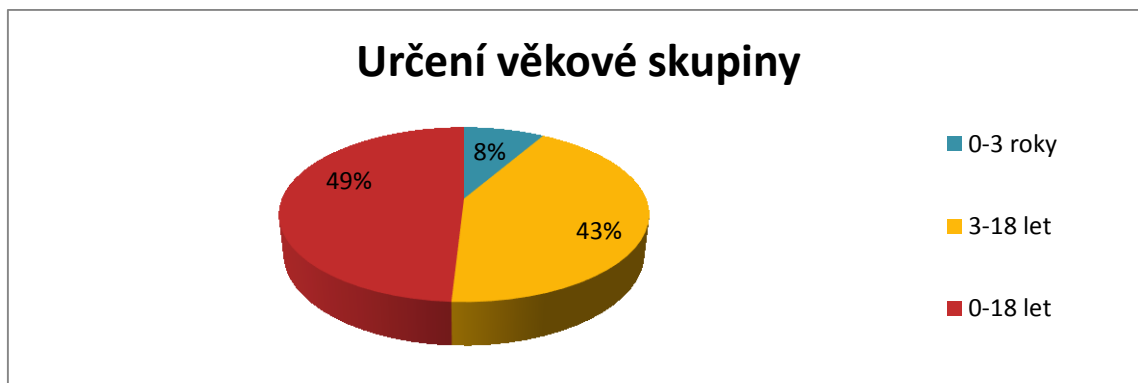
Položka č. 4 „Jaké jsou dle Vašeho názoru nejčastější důvody umístění dítěte do Klokánku? Uveďte 3 nejčastější dle Vašeho názoru.“

Graf 4 - Nejčastější důvody umístění dítěte do zařízení Klokánek

Graf 4 Představuje nejčastější důvody, které vedou k umístění dítěte do Klokánků, pohledem respondentů. Měli možnost zvolit hned tři odpovědi, jelikož důvodů, které vedou k umístění dítěte do Klokánku, je vždy více. Rozložení odpovědí respondentů je poměrně vyrovnané. Méně než 2 % byly jako důvod zvoleny *útěky z domova*, což se ve skutečnosti odpovídá i realitě. Na základě studie Barvíkové a Paloncyové (2012, s. 32) a statistik FOD nejsou útěky z domova nejčastějšími důvody přijetí dítěte do zařízení. Nejčastěji se jedná o kombinaci bytových, finančních problémů a zanedbání péče, které byly v dotazníku zastoupeny 6 % , 10 % a 21 % . Významné procento tvoří *závislost osoby zodpovědné za výchovu dítěte*, která byla označena 16 % , jako jeden ze tří důvodů. Ve skutečnosti se jedná o čtvrtý nejčastější důvod přijetí. Pouhými 3 % byla za nejčastější důvod zvolena *hospitalizace osoby zodpovědné za výchovu dítěte*.

Položka č. 5 „Uvedte, pro jakou věkovou skupinu jsou tato zařízení určena.“

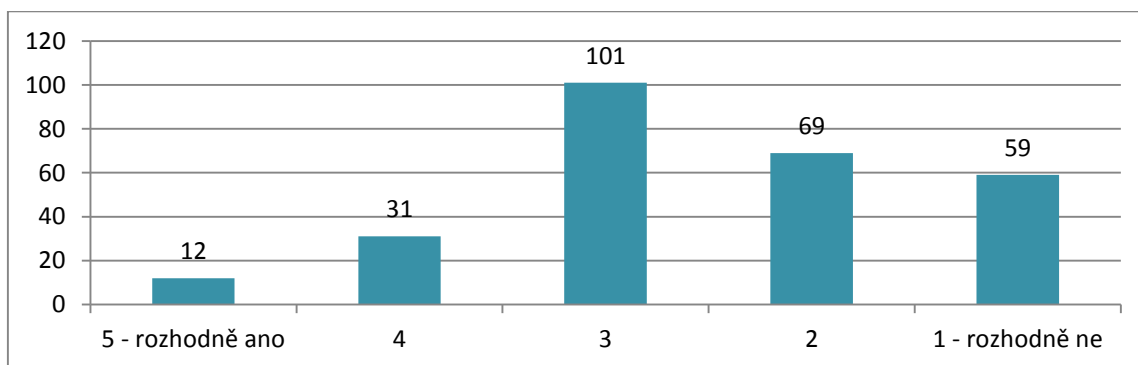
Graf 5 - Určení věkové skupiny dětí v zařízení Klokánek

Graf 5 Vztahuje se k páté položce v dotazníku, která měla ověřit znalost respondentů o zařízení Klokánek. Měli uvést, pro jakou věkovou skupinu jsou Klokánky určeny. Ze tří možností byla nejčastěji uvedena ta správná, tj. *0 - 18 let*, kterou zvolilo celkem 134 osob. S nevelkým rozdílem, jen o 6 % méně, byl uveden věk *3 - 18 let*. Tuto možnost zvolilo 115 respondentů. Pouze 23 osob označilo za správnou možnost variantu *0 - 3 roky*, která byla mylná. Na základě výročních zpráv Klokáneků patří novorozenci, kojenci a batolata mezi 29 % dětí, přijatých do Klokáneků.

Položka č. 6 „Zaznamenali jste informaci, ať už v médiích nebo ve svém okolí, že došlo ke snižování počtu zařízení Klokánek?“

Zjišťovala v jakém poměru respondenti zaznamenali či nikoliv informaci, o snižujícím se počtu Klokáneků. $\frac{3}{4}$ všech respondentů (201) tuto informaci zachytilo, především díky médiím. Zbylá část respondentů (71) o této skutečnosti dosud nevěděla. Domníváme se, že důvodem může být nezájem o dané téma nebo nedostatečná informovanost o této problematice v médiích.

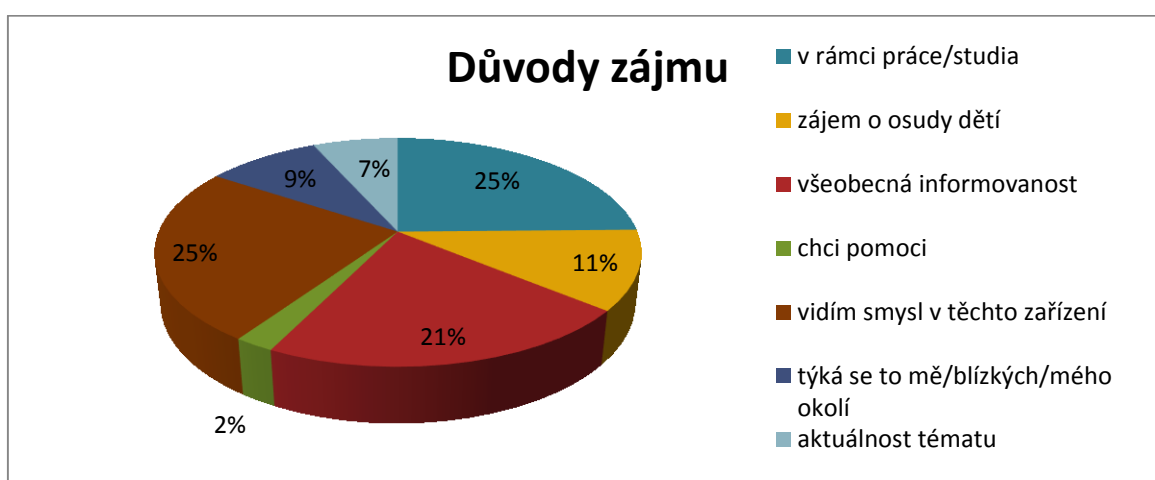
Položka č. 7 „Informujete se o dění kolem Klokáneků?“

Graf 6 - Informování se o dění ohledně Klokáneků

Graf 6 Znázorňuje na sloupcovém grafu škálovou položku, která zjišťovala, zda se respondenti informují o dění kolem Klokánek. Na pětibodové škále měli respondenti vyznačit, do jaké míry se o dění zajímají. Kladnou část, tzn. 5 - *rozhodně se informuji*, 4 - *spíše se informuji*, zaznačilo pouze 16 % (43) osob. Téměř 37 % (101) respondentů volilo střední cestu a to možnost 3. Zbýlých 47 % (128) respondentů volilo na škále záporné hodnoty, tj. číslo 1- *rozhodně se nezajímám* a 2 – *spíše se nezajímám*. Rovněž nás zajímaly důvody, které respondenty vedou k zájmu či nezájmu o zařízení Klokánek. Tyto důvody jsou vyhodnoceny v následujících položkách 7a a 7b.

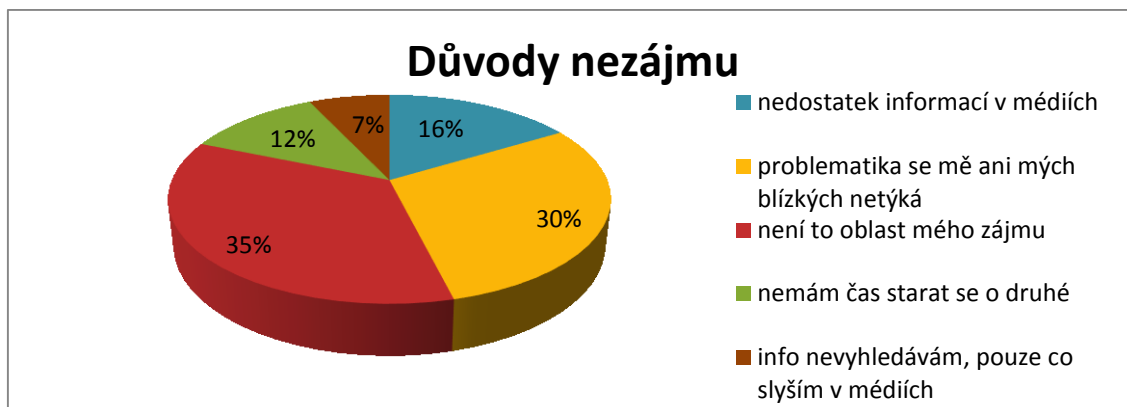
Položka č. 7 a „Pokud ano, uveďte proč.“

Graf 7 - Důvody zájmu o Klokáanky

Graf 7 Zaznamenává důvody, které vedou respondenty k dalšímu informování se ohledně dění kolem Klokánek. Položka 7 a zkoumá hlubší zájem osob o Klokáanky. Jelikož se jednalo o otevřenou položku, respondenti zaznamenávali různé odpovědi. Celkem se k této položce vyjádřilo 88 respondentů, kteří na předešlé škále volili body 5, 4 a 3. Odpovědi byly následně analyzovány a sestaveny celkem do sedmi kategorií dle obsahu. Zájem o daná zařízení pramení u 25 % respondentů z důvodu zaměstnání v sociální sféře (OSPOD, jiné ZDVOP, Klokánek, aj.) nebo v rámci studia. Stejně procento respondentů uvedlo, že sledují dění kvůli tomu, že vidí smysl v zařízení Klokánek. Příklad: „Považuji je za důležité, ačkoliv mohou být finančně náročné.“ a „Klokáanky považuji za výborný projekt a mrzí mě, že končí.“ Další 21 % respondentů, chce mít všeobecný přehled o veškerém dění, stejně jako 7 % osob se zajímá z důvodu aktuálnosti tématu. Deseti dotazovaným nejsou lhostejné osudy dětí a 8 dalších má vlastní zkušenost / zkušenost známých s Klokáanky.

Položka č. 7 b „Pokud ne, uveďte proč.“

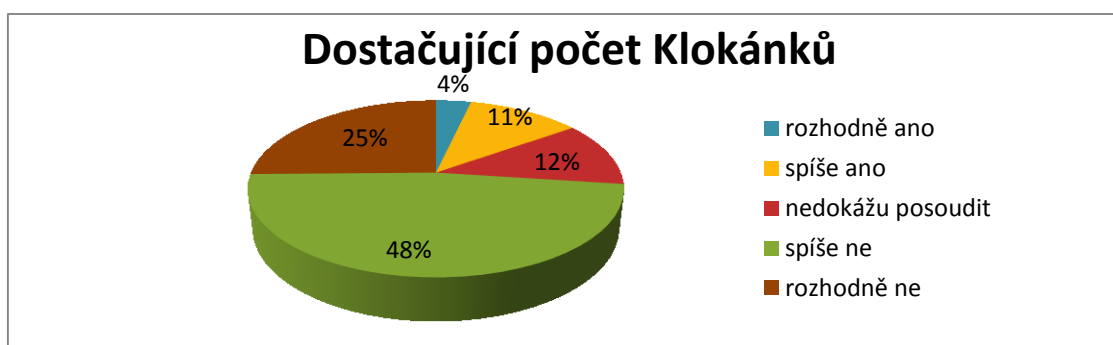

Graf 8 - Důvody nezájmu o Klokánky

Graf 8 Znázorňuje tentokrát důvody, které vedou respondenty k dalšímu nezájmu o Klokánky. Jelikož se jednalo opět o otevřenou položku, respondenti zaznamenávali různé odpovědi. Celkem se k této položce vyjádřilo 128 respondentů, kteří na předešlé škále volili body 1, 2 a 3. Odpovědi byly rovněž analyzovány a sestaveny celkem do pěti kategorií dle obsahu. Pro mnohé respondenty nejsou Klokánky, potažmo sociální sféra oblastí zájmu. Dalších 38 se daná problematika dosud vůbec netýkala. Př. „*Možná proto, že zatím nemám děti, tak mne tato tematika nějak nezajímala.*“ a „*Zaměřuji se na jinou skupinu osob.*“ 21 respondentů uvádí nedostatek informací v médiích př.: „*Moc se o těchto organizacích v médiích nemluví, tak proto.*“ a „*Nedostupné informace.*“ A dokonce 12 osob uvedlo, že nemají čas. Př.: „*Není to moje starost. Mám svých problémů dost.*“

Celkem 56 respondentů nevyjádřilo svůj důvod zájmu / nezájmu o Klokánky. Jednalo o respondenty, kteří označili na škálové položce číslo 3, což představovalo neutrální postoj. Zbylí respondenti, kteří rovněž označili u otázky č. 7 bod 3 (45), i přesto dokázali vyjádřit svůj důvod zájmu či nezájmu.

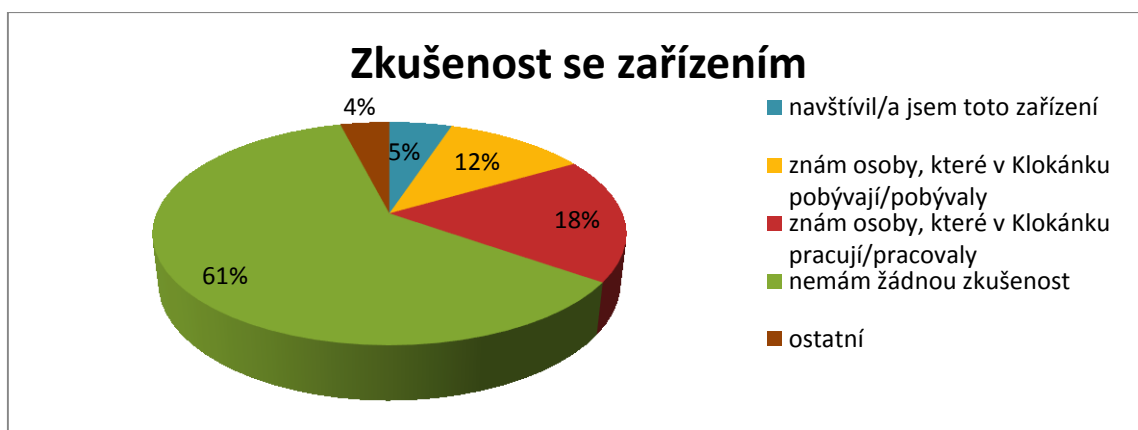
Položka č. 8 „*Mimo jiná zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc provozuje svou činnost po celé ČR 15 Klokánků v rámci Fondu ohrožených dětí. Připadá Vám tento počet jako dostačující?*“

Graf 9 - Názory respondentů na dostatečný počet zařízení Klokánek v ČR

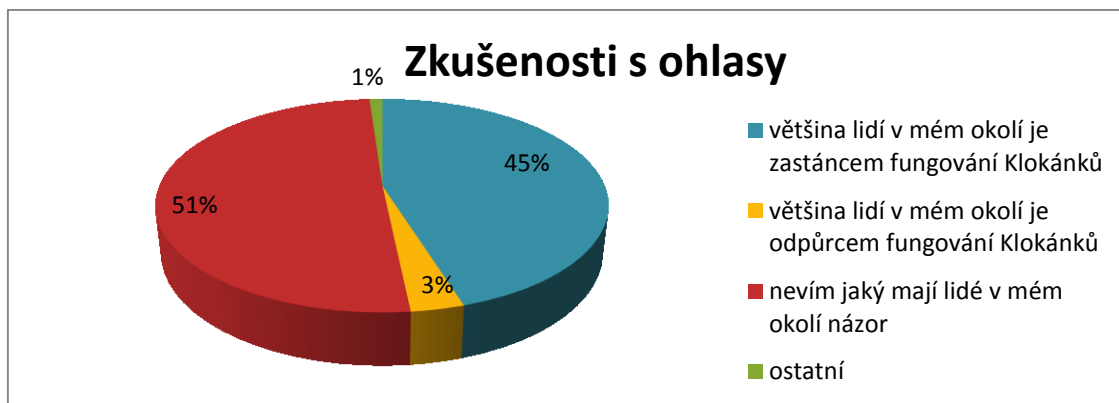
Graf 9 Zaznamenává odpovědi, kdy se respondenti vyjadřovali k fungujícímu počtu zařízení Klokánek po celé ČR. Aktuální počet 15 zařízení označilo 73 % (199) respondentů jako *spíše a rozhodně nedostačující*. Nedá se říct, že počet 15 zařízení by odpovídal jednomu zařízení na kraj. V současné době tu máme kraje, které mají dvě a více zařízení Klokánek (Ústecký kraj - 6 zařízení Klokánek) a pak jsou tu kraje, ve kterých není ani jeden Klokánek. (Jihočeský kraj - 2 zařízení s kapacitou 33, Zlínský kraj - 2 zařízení s kapacitou 28, Karlovarský kraj - 2 zařízení s kapacitou 16). 12 % (31) respondentů nedokáže tento počet posoudit a zbylých 15 % (42) osob se jeví ke kladné možnosti, tzn. *rozhodně a spíše dostačující*.

Položka č. 9 „Jaká je Vaše zkušenost se zařízením Klokánek?“

Graf 10 - Zkušenosti respondentů se zařízením Klokánek

Graf 10 Zobrazuje, že většina respondentů nemá žádné zkušenosti se zařízením Klokánek. Jedná se přes 60 % (167) respondentů. 14 osob mělo možnost navštívit dané zařízení. Zbylých 81 respondentů zná osoby, které v Klokánku pobývají nebo pracují. Mezi odpověďmi *ostatní* uvedlo 10 osob především kombinaci výše uvedených, zkušenost v rámci dobrovolnictví a materiální pomoci.

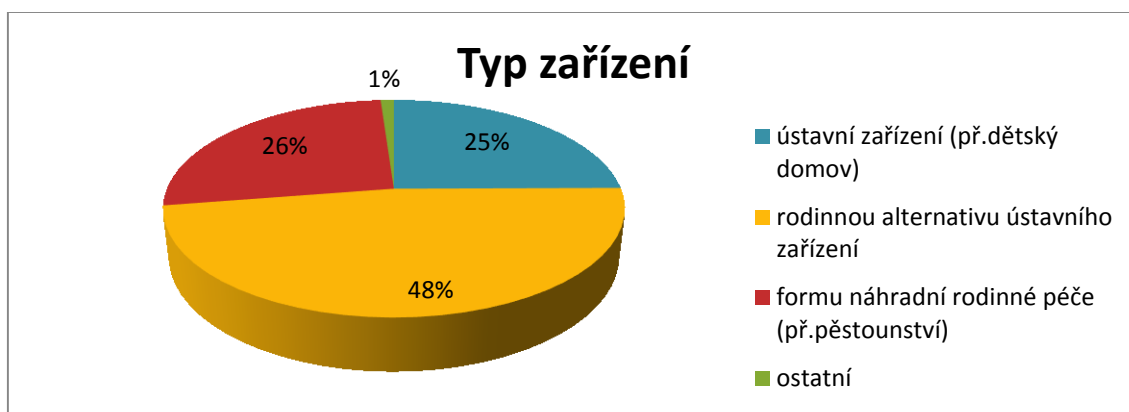
Položka č. 10 „Jaké máte zkušenosti s ohlasy na Klokánky ve Vašem okolí?“

Graf 11 - Zkušenosti respondentů s ohlasy na Klokánky

Graf 11 Vykresluje, jaké názory na Klokánky slýchávají respondenti ve svém okolí. Poměr byl dost vyrovnaný, co se týče pozitivních ohlasů 45 % (122) a neznalosti názorů v okolí respondentů 51 % (138). Pouze 9 osob se setkala s negativními ohlasy na Klokánky a další 3 v možnosti *ostatní* uvedli, že nemají vyhraněný názor nebo mají rozporuplné postoje.

Položka č. 11 „Na základě informací a zkušeností vlastních či jiných, považujete Klokánky za:“

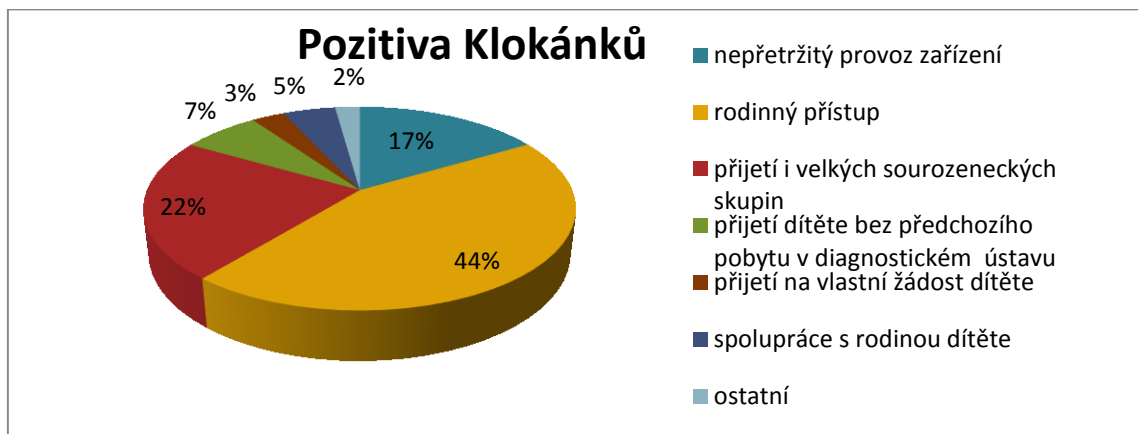

Graf 12 - Typ zařízení Klokánek pohledem respondentů

Graf 12 Respondenti měli zvolit, za jaký typ zařízení považují Klokánky. Většina 48 % (130) označila Klokánky za rodinnou alternativu ústavní péče. V podstatě stejně, jak se i Klokánky prezentují díky svému přístupu a maximálnímu napodobení rodinného prostředí. Zbylé dvě možnosti byly zastoupeny v přibližně stejném poměru. 69 osob považuje Klokánky za ústavní zařízení. Pro lepší představu byl uveden příklad dětský domov jako typický představitel ústavní péče. 70 osob považuje Klokánky za formu náhradní rodinné péče podobně, jako např. pěstounskou péči. Kdy se jedna osoba intenzivně věnuje péči a výchově o svěřeného. Zbylé 1 % (3) označilo Klokánek za místo, které pomáhá rodině s

těžkými životními situacemi, potažmo za krizové / přechodné zařízení, což Klokánky ve skutečnosti jsou.

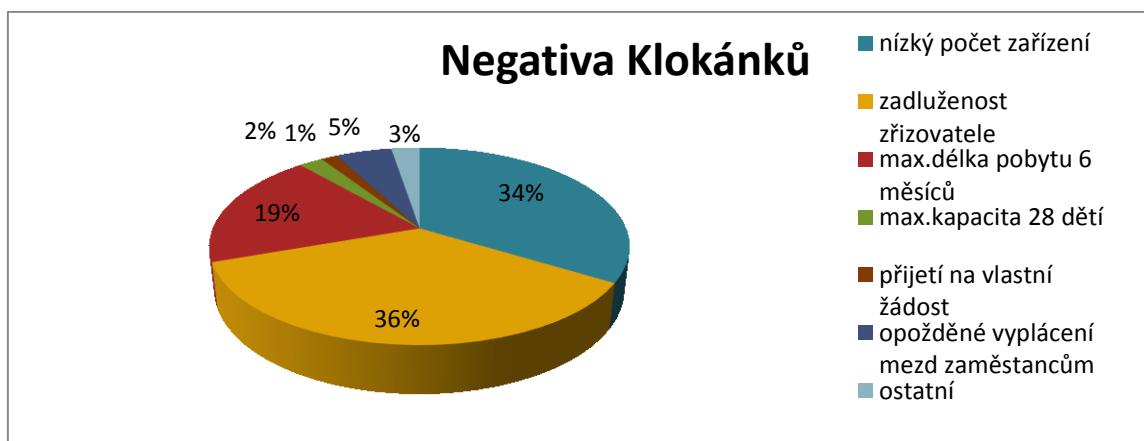
Položka č. 12 „Jakou skutečnost spatřujete jako pozitivní na Klokáncích?“

Graf 13 - Pozitiva zařízení Klokánek pohledem respondentů

Graf 13 Je patrné, že za významně kladnou stránku je považován rodinný přístup a to podle téměř 45 % (119) respondentů. Možnost přijetí a pobytu sourozenců spatřuje jako výhodu 22 % (62) osob. Pouze o 5 % méně vidí jako významné pozitivum stálý, 24 hodinový provoz zařízení celkem 45 osob. K možnosti *ostatní* se vyjádřilo 6 respondentů, kde uvedli zejména možnost krizového lůžka a spojení více variant dohromady. Poměrně malé zastoupení měly o nic méně významné a tolik typické vlastnosti pro ZDVOP jako je přijetí dítěte na vlastní žádost (8) a bez předchozího pobytu v diagnostickém ústavu (19).

Položka č. 13 „Jakou skutečnost spatřujete jako negativní na Klokáncích?“

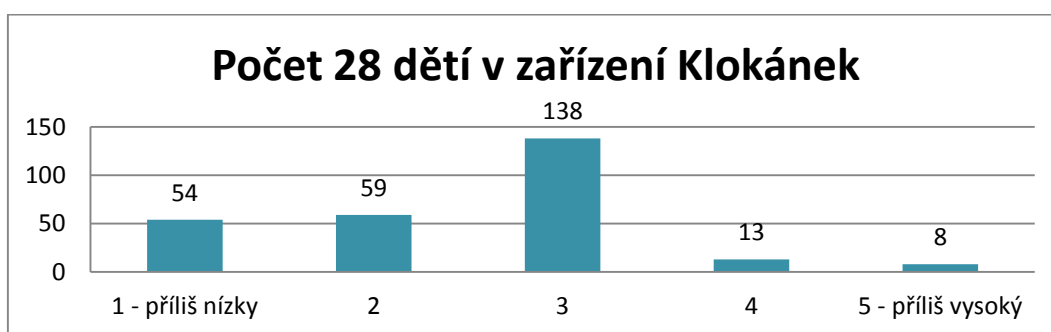

Graf 14 - Negativa zařízení Klokánek pohledem respondentů

Graf 14 Naopak jako negativní skutečnost spatřuje 97 respondentů finanční problémy Fondu ohrožených dětí. Jedná se opravdu o stěžejní problém, který se v současné době

snaží vedení FOD řešit. Značnou měrou k této skutečnosti přispěla i novela zákona o sociálně - právní ochraně dětí, jejíž změny částečně napomohly k prohloubení ekonomických potíží FOD. Nízký počet zařízení je důsledkem finančních problémů a špatného hospodaření, který spatřuje jako nevýhodu 92 osob. Dle novely byla rovněž stanovena maximální délka pobytu dítěte na půl roku, což může dle 52 respondentů rovněž negativně ovlivnit další vývoj dítěte. Jedná se o případy, kdy situace v rodině není vyřešena a dítě se musí přesouvat mezi jednotlivými zařízeními. Respondenti vyjádřili negativa nejen vzhledem ke společnosti a ohroženým dětem, ale rovněž k zaměstnancům zařízení. 14 osob vyjádřilo svůj nesouhlas s opožděným vyplácením mezd. V možnosti *ostatní* vyjádřilo názor 7 respondentů, kdy spatřují jako negativní vše výše uvedené, špatný přístup ze strany státu nebo nedokážou posoudit.

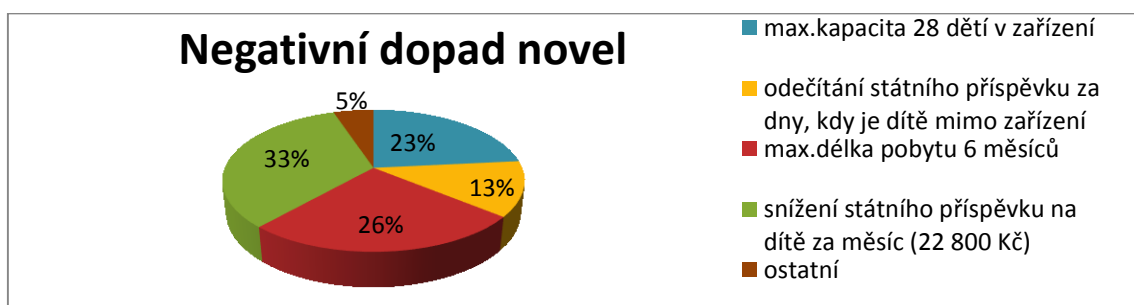
Položka č. 14 „V Klokánku může být umístěno maximálně 28 dětí. Tento počet dětí na jedno zařízení spatřujete jako:“

Graf 15 - Snížení počtu dětí v zařízení

Graf 15 Zobrazuje názory obyvatel na změnu dle novely, kvůli níž může být v jednom zařízení pouze 28 dětí. Jako *optimální (hodnota 3)* počet 28 dětí na jedno zařízení spatřuje nadpoloviční většina respondentů 51 %. Krajních hodnot - *příliš vysoký / vysoký* se drží pouze 8 %. Zbýlých 41 % osob označilo krajní hodnoty opačné - *příliš nízký / nízký*.

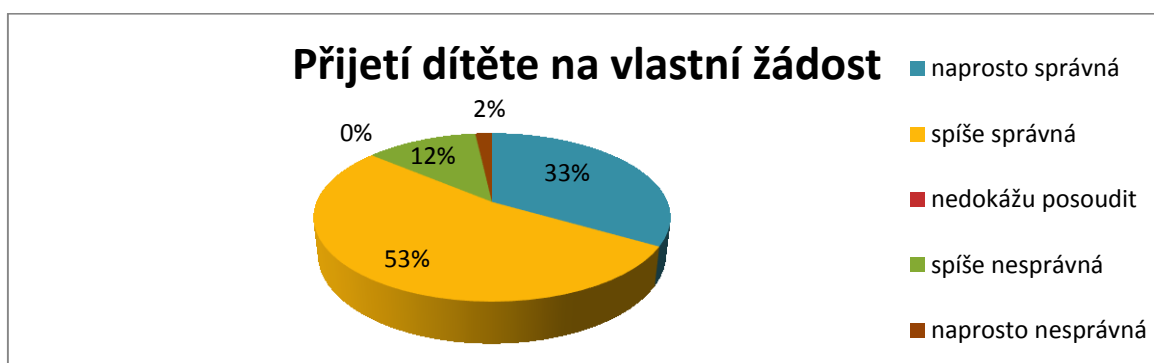
Položka č. 15 „Jaká skutečnost, v rámci novel zákona o sociálně-právní ochraně dětí a občanského zákoníku, má dle Vašeho názoru největší dopad na další existenci Klokánků?“

Graf 16 - Dopad novel zákona na další existenci zařízení Klokánek

Graf 16 Krácení státního příspěvku za dny, kdy je dítě mimo zařízení, označilo jako negativní pouze 34 osob. 91 osob považuje jako negativní dopad snížení státního příspěvku na dítě. Snížení kapacity označilo za negativní 63 respondentů a dalších 70 omezení délky pobytu. V možnosti *ostatní* uváděli respondenti kombinaci více možností, ale také, že za současné problémy může stát a nebo že zkrátka žádný negativní dopad novel nevidí.

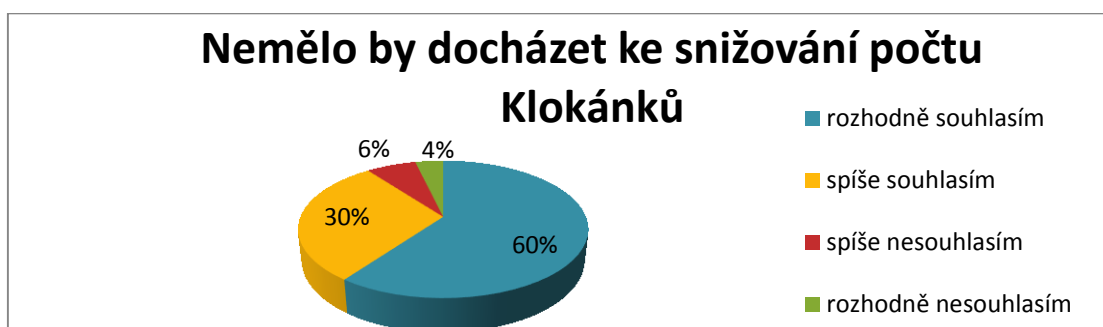
Položka č. 16 „Skutečnost, že se dítě do Klokánku může dostat i na vlastní žádost, spatřujete jako:“

Graf 17 - Možnost přijetí dítěte na vlastní žádost

Graf 17 Zjišťoval, jak respondenti pohlíží na skutečnost přijetí dítěte do zařízení na vlastní žádost. Do Klokánků se tímto způsobem dostalo za celou dobu působnosti pouhých 5 % všech dětí. Je tak možno poskytnout rychlou pomoc dětem na útěku z rodiny, týraným, zanedbávaným a zneužívaným i proti vůli rodičů až do doby, než soud rozhodne o předběžném opatření. Ke kladným názorům se přiklonilo 86 % (234) respondentů, kteří volili možnost *naprosto / spíše správná*. V této položce nebyla zaznamenána žádná možnost *nedokážu posoudit*, tudíž všichni respondenti byli schopni vyjádřit svůj souhlasný či nesouhlasný názor k dané skutečnosti. Pouze 2 % (5) vnímají tento způsob za *naprosto nesprávný* a dalších 12 % (33) za *spíše nesprávný*.

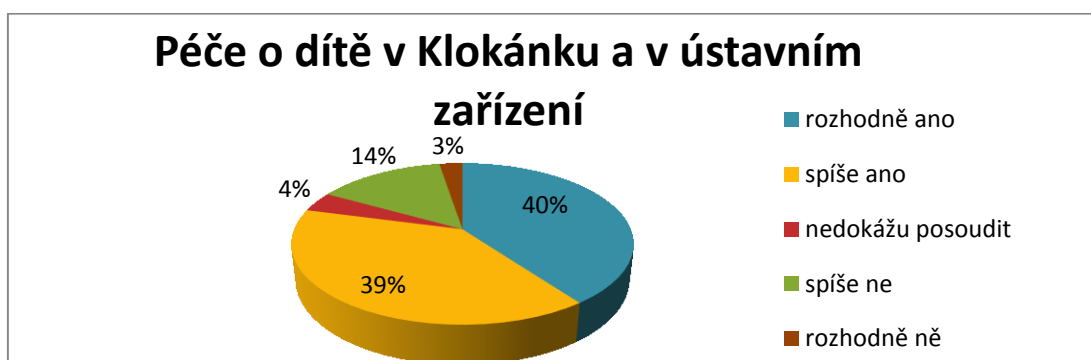
Položka č. 17 „Nemělo by docházet ke snižování počtu Klokánků. S tímto tvrzením:“

Graf 18 - Názor na snižující se počet zařízení Klokánek

Graf 18 Tvrzení mělo zjistit názor respondentů, zda jsou zastánci či odpůrci fungování Klokánek, vzhledem k výraznému úbytku těchto zařízení. Drtivá většina, tj. 90 % (244) respondentů, souhlasí s tvrzením, že by nadále nemělo docházet ke snižujícímu se počtu zařízení Klokánek. Z toho 60 % zastává rozhodný názor. Na druhé straně k nesouhlasu s daným tvrzením se přiklání 4 % (10). Zbylých 6 % volilo možnost *spíše nesouhlasím*.

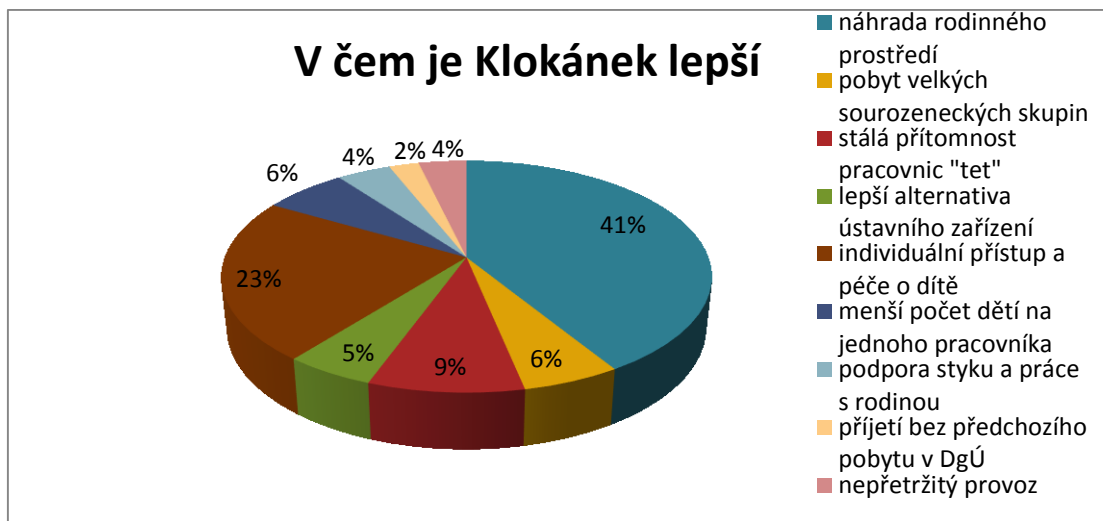
Položka č. 18 „*Domníváte se, že péče a přístup k dětem v Klokáncích je lepší než péče v ústavním zařízení (např. v dětském domově)?*“

Graf 19 - Upřednostnění péče o dítě v Klokánku před ústavním zařízením

Graf 19 Celkem 215 respondentů, což je téměř 80 %, volili kladnou odpověď *rozhodně / spíše ano* na otázku upřednostnění péče v Klokánku před ústavním zařízením. Příklad dětský domov byl volen z důvodu typického představitele ústavní výchovy a zároveň předpokladu o znalosti daného typu zařízení veřejností. Pouhá 4 % osob položku nedokázala posoudit. Respondentů, kteří volili možnost *rozhodně ne*, byla 3 % (7). 14 % (39) osob se přiklápělo k možnosti *spíše ne*.

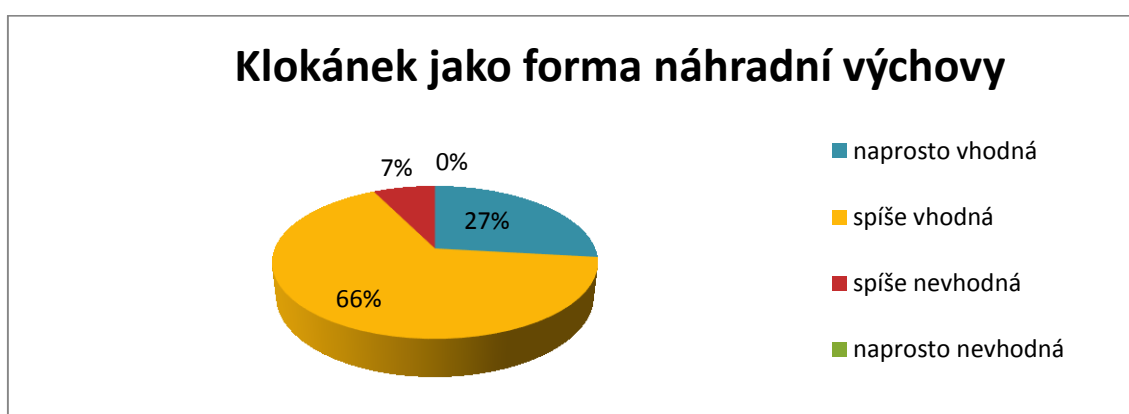
Položka č. 19 „*Pokud jste na předchozí otázku odpověděli kladně, uveďte, v jakých aspektech se Vám jeví Klokánky lepší než typická ústavní zařízení?*“

Graf 20 - Důvody upřednostnění Klokánek před ústavním zařízením

Graf 20 Položka 19 zkoumala konkrétní aspekty, které respondenti spatřují jako výhodu Klokánek před typickou ústavní výchovou. Jelikož se jednalo o otevřenou položku, respondenti zaznamenávali různé odpovědi. Celkem se k této položce vyjádřilo 215 respondentů, kteří u předešlé položky volili kladnou odpověď. Odpovědi byly následně sestaveny do 9 kategorií dle obsahu. Klokánky lze provozovat jako rodinnou péči, a to buď přímo v rodinách zaměstnanců provozovatele, nebo v objektech se služebními byty na bázi nepřetržité týdenní střídavé péče dvou stabilních pečujících obdobně jako v rodině. Stejně tak i většina respondentů 41 % (89) vnímá tuto skutečnost za výhodu Klokánek oproti běžné ústavní výchově. Individuální přístup a péče o dítě je veřejností vnímána jako další podstatný aspekt, celkem u 23 % (49). Zbylé důvody byly v podstatně nižším zastoupení. Méně než 5 % osob volilo nepřetržitý provoz, navázání spolupráce s rodinou a přijetí bez předchozího pobytu v diagnostickém ústavu. Napřič nízkému procentuálnímu zastoupení nelze ani tyto důvody považovat za méně významné.

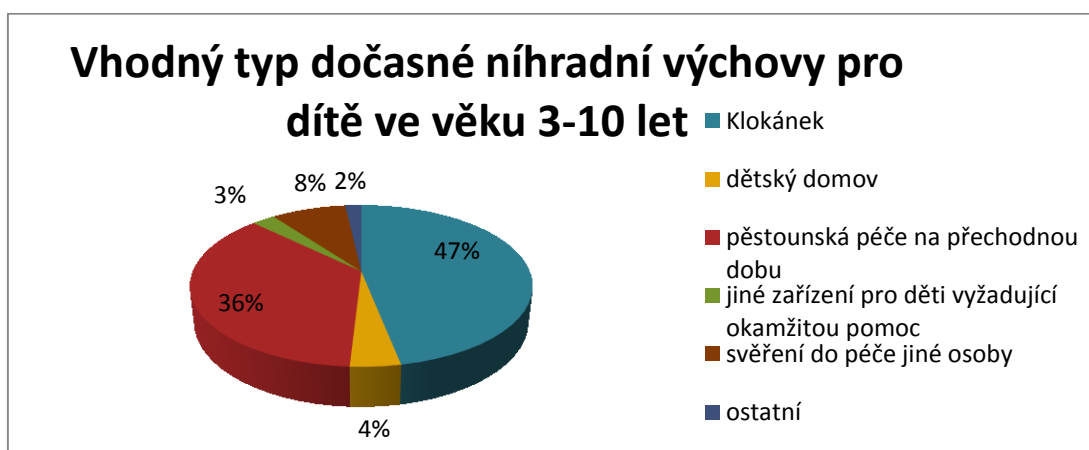
Položka č. 20 „Klokánek je dle Vašeho názoru vzhledem k dočasnému pobytu dítěte:“

Graf 21 - Vhodnost Klokánku jako dočasné náhradní výchovy

Graf 21 Respondenti byli tázáni, zda považují Klokánek za vhodný typ náhradní výchovy. 27 % (73) se vyjádřilo s naprostým souhlasem vhodné formy náhradní výchovy. Naprostá většina 66 % (178) označila Klokánky za *spíše vhodnou* formu. K možnosti *naprosto nevhodná* se nevyjádřil žádný respondent. Pouhých 7 % (21) označilo Klokánky za *spíše nevhodný* typ náhradní výchovy. V konečném součtu převládají kladné odpovědi. Lze z toho usoudit, že pro většinu respondentů mají tato zařízení smysl.

Položka č. 21 „*Jaká forma dočasné náhradní výchovy je dle Vašeho názoru vhodná pro dítě ve věku 3-10 let?*“

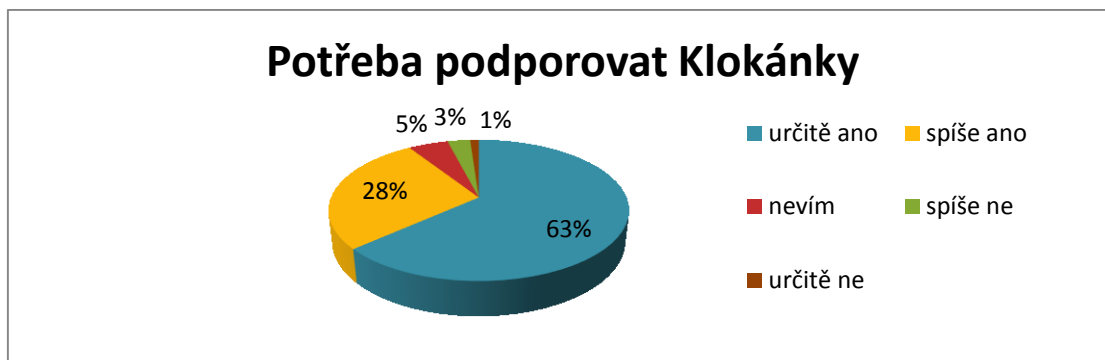

Graf 22 - Vhodný typ dočasné náhradní výchovy dle věku dítěte

Graf 22 U této položky jsme zjišťovali vhodnost Klokánku již pro konkrétní věk dítěte. Věkové rozpětí 3 - 10 let bylo voleno záměrně, protože se jedná o nejvíce zastoupené věkové kategorie dětí, které se v Klokánku ocitají. 3 - 6 let - předškolní věk (26 %) a 6 - 10 let - mladší školní věk (23%). Na základě grafu je patrné, že při konkretizaci věku už nebyla převážná většina pro Klokánky. I tak ale mají poměrně výrazné zastoupení 47 % (127). Vhodnou formou se jeví také péstounská péče na přechodnou dobu pro 36 % (99) respondentů. Velmi zajímavá byla odpověď v možnosti *ostatní*, kdy respondent uvedl: „*malé děti Klokánek nebo pěst. péče, starší děti dětský domov*“. Poměrně nízké procento 4 % (11) osob označilo *dětský domov*. 3 % (7) volila jiné ZDVOP. Můžeme se pouze domnívat, zda důvodem volby jiných ZDVOP mohla být nedůvěra ve finanční hospodaření a tím spojený úbytek zařízení v rámci FOD. Svěřeni do péče jiné fyzické osoby označilo 23 osob.

Položka č. 22 „*Myslíte si, že je potřeba podporovat stávající Klokánky?*“

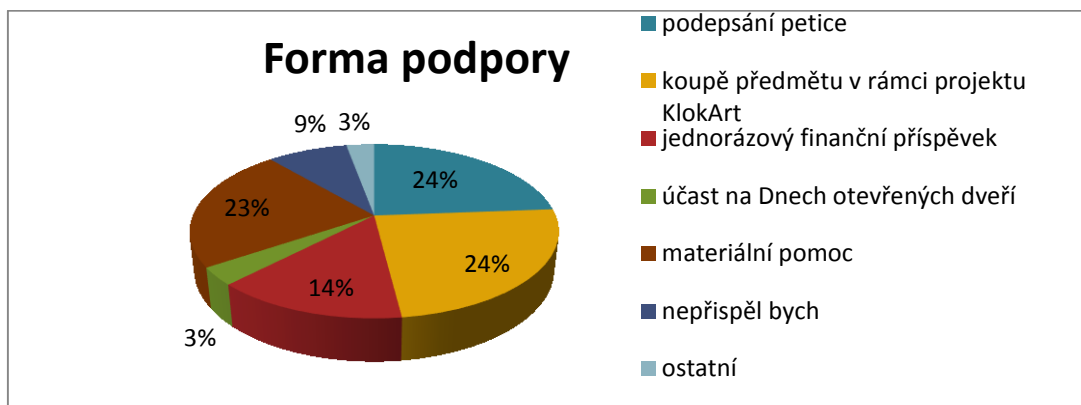

Graf 23 - Názor na potřebu podpory stávajících zařízení Klokánek

Graf 23 Předposlední položka se zajímala, zda je dle respondentů potřeba nadále podporovat stávající Klokánky. 63 % (173) osob vyjádřilo své *rozhodné ano*. Celkový počet kladných odpovědí tvořil 91 %. K záporným volbám se přiklonilo malé procento, konkrétně 4 % (11). Pouze 14 osob nedokázalo říct zda ano či ne.

Položka č. 23 „Jakou formou byste přispěli na podporu Klokánků?“

Graf 24 - Způsob podpory zařízení Klokánek

Graf 24 V případě, že většina respondentů byla pro podporu Klokánků zajímalo nás, jakou formou by konkrétně přispěli. Jednotlivé možnosti podpory byly v poměrně různém zastoupení. Procentuálně stejně na tom byla pomoc prostřednictvím podepsání petice 24 % (65), a koupě předmětu v rámci projektu KlokArt, také 24 %. Další významné procento v rámci finanční pomoci představoval jednorázový příspěvek, který volilo 39 osob. Materiální pomoc, ať už v podobě hraček nebo oblečení, označilo 23 % (62) respondentů. Pouze 9 osob mělo zájem o Dny otevřených dveří, které budou Klokánky pořádat pro veřejnost. V možnosti *ostatní* byly uváděny především kombinace finanční a materiální pomoci. 9 % (23) respondentů by naopak nepřispělo vůbec a to žádnou z výše uvedených možností. V závěru lze říci, že respondenti jsou v převážné většině nakloněni solidaritě a ochotě pomoci Klokánkům.

Na konci dotazníku byli respondenti požádáni o vyjádření jakýchkoliv připomínek k tématu Klokánků. Tak učinilo 16 osob. Vybrané připomínky budou komentovány v rámci diskuze.

5.2 Testování hypotéz

V rámci výzkumného šetření byly stanoveny čtyři hypotézy. Jedná se o tvrzení, která jsou vyjádřena oznamovací větou a vyjadřují vztah mezi dvěma proměnnými.

Hypotéza č. 1

Předpokládáme, že existují rozdíly mezi zkušenostmi respondentů se zařízením Klokánek a jejich názorem na zamezení snižování jejich počtu.

H₀: Mezi zkušenostmi respondentů se zařízením Klokánek a jejich názorem na zamezení snižování počtu těchto zařízení neexistuje statisticky významný rozdíl

H_A: Mezi zkušenostmi respondentů se zařízením Klokánek a jejich názorem na zamezení snižování počtu těchto zařízení existuje statisticky významný rozdíl

Hypotéza byla stanovena na základě položek č. 9 a 17 v dotazníku. Vyhodnocení proběhlo pomocí Testu nezávislosti chí - kvadrát pro kontingenční tabulku. Z důvodu překročení procentuálního počtu očekávaných četností menších než 5 (více než 20 %), byla provedena redukce polí v případě položky č. 17. Původní odpovědi *rozhodně souhlasí, spíše souhlasí, spíše nesouhlasí a rozhodně nesouhlasí* byly zredukovány na dvě pole - souhlasí / nesouhlasí. V tomto případě očekávané četnosti již odpovídaly zadaným podmínkám pro chí - kvadrát a tudíž byl proveden výpočet na hladině významnosti 0,05.

Položky: č. 9 - Jaká je Vaše zkušenost se zařízením Klokánek?

č. 17 - Nemělo by docházet ke snižování počtu Klokánků. S tímto tvrzením:

	navštívil zařízení	Zná osoby, které zde pobýval/y	Zná osoby, které zde pracoval/y	nemá zkušenost	Ostatní
souhlasím	15	27	41	153	8
nesouhlasím	0	5	8	13	2

Tab. 1 - pozorovaná četnost hypotéza č. 1

Testové kritérium $\chi^2 = 5,3$

Stupeň volnosti $f = (r - 1) \times (s - 1)$; $f = (2 - 1) \times (5 - 1)$; $f = 4$

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488 > \chi^2 = 5,3$

Z výsledku plyne, že vypočítaná hodnota je nižší než kritická hodnota. Odmítáme tedy alternativní a **přijímáme nulovou hypotézu**. Znamená to, že mezi zkušenostmi respondentů se zařízením Klokánek a jejich názorem na zamezení snižování počtu těchto zařízení **neexistuje statisticky významný rozdíl**.

Hypotéza č. 2

Předpokládáme, že respondenti v roli rodičů vnímají odlišně výhody zařízení Klokánek než bezdětní respondenti.

H₀: Mezi vnímáním výhod Klokánek u rodičů a bezdětných respondentů neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A: Mezi vnímáním výhod Klokánek u rodičů a bezdětných respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Hypotéza byla stanovena na základě identifikační položky - zda respondenti mají děti a položky v dotazníku č. 12. Zjišťovala, jaké výhody respondenti spatřují na zařízení Klokánek. Vyhodnocení proběhlo opět pomocí Testu nezávislosti chí - kvadrát pro kontingenční tabulku na hladině významnosti 0,05.

	nepřetržitý provoz	rodinný přístup	pobyt sourozenců	bez pobytu v DgÚ	přijetí na vlastní žádost	spolupráce s rodinou	ostatní
rodič	21	47	41	14	0	3	6
bezdětný	24	72	21	5	8	10	0

Tab. 2 - pozorovaná četnost hypotéza č. 2

Testové kritérium $\chi^2 = 26,45$

Stupeň volnosti $f = (r - 1) \times (s - 1)$; $f = (2 - 1) \times (7 - 1)$; $f = 6$

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(6) = 12,592 < \chi^2 = 26,45$

Z výsledku plyne, že vypočítaná hodnota je vyšší než kritická hodnota. Odmítáme tedy nulovou a **přijímáme alternativní hypotézu**. Znamená to, že **existuje statisticky významný rozdíl** ve vnímání výhod zařízení Klokánek z pohledu rodičů a bezdětných respondentů.

Hypotéza č. 3

Předpokládáme, že respondenti v roli rodičů vnímají odlišně nevýhody zařízení Klokánek než bezdětní respondenti.

H₀: Mezi vnímáním nevýhod Klokánek u rodičů a bezdětných respondentů neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A: Mezi vnímáním nevýhod Klokánek u rodičů a bezdětných respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Hypotéza byla stanovena na základě identifikační položky - zda respondenti mají děti a položky v dotazníku č. 13. Zjišťovala, jaké nevýhody respondenti spatřují na zařízení Klokánek. Vyhodnocení proběhlo pomocí Testu nezávislosti chí - kvadrát pro kontingenční tabulku na hladině významnosti 0,05.

	omezená délka pobytu	zadluženost	nízký počet zařízení	opoždění mezd	přijetí na vlastní žádost	omezený počet dětí v zařízení	ostatní
rodič	24	52	37	5	4	0	7
bezdětný	29	44	55	9	0	4	0

Tab. 3 - pozorovaná četnost hypotéza č. 3

Testové kritérium $\chi^2 = 13,67$

Stupeň volnosti $f = (r - 1) \times (s - 1)$; $f = (2 - 1) \times (7 - 1)$; $f = 6$

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(6) = 12,592 < \chi^2 = 13,67$

Z výsledku plyne, že vypočítaná hodnota je vyšší než kritická hodnota. Odmítáme tedy nulovou a **přijímáme alternativní hypotézu**. Znamená to, že **existuje statisticky významný rozdíl** ve vnímání nevýhod zařízení Klokánek z pohledu rodičů a bezdětných respondentů.

Hypotéza č. 4

Předpokládáme, že respondenti, kteří se informují o dění kolem Klokánek, vnímají vhodnost těchto zařízení pro děti odlišně než respondenti, kteří se neinformují.

H₀: Mezi názory respondentů na vhodnost Klokánek jako zařízení pro děti a jejich informovaností neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A: Mezi názory respondentů na vhodnost Klokánek jako zařízení pro děti a jejich informovaností existuje statisticky významný rozdíl.

Hypotéza byla stanovena na základě položek v dotazníku č. 7 a 20. U položky č. 7 se respondenti vyjadřovali na škále 1 - 5 v závislosti na tom, do jaké míry se informují (1- nejméně, 5 - nejvíce). U položky č. 20 volili možnosti *naprosto vhodná / nevhodná, spíše vhodná / nevhodná*. Možnost *naprosto nevhodná* nevolil nikdo a proto se s daným sloupcem při vyhodnocení nepočítalo. Opět byl zvolen Test nezávislosti chí - kvadrát pro kontingenční tabulku na hladině významnosti 0,05.

Položky: č. 7 - *Informujete se o dění kolem Klokánek?*

č. 20 - *Klokánek je dle Vašeho názoru vzhledem k dočasnému pobytu dítěte:*

	naprosto vhodná	spíše vhodná	spíše nevhodná	naprosto nevhodná
1	9	45	5	0
2	11	50	8	0
3	38	59	4	0
4	11	16	3	0
5	4	8	1	0

Tab. 4 - pozorovaná četnost hypotéza č. 4

Testové kritérium $\chi^2 = 17,89$

Stupeň volnosti $f = (r - 1) \times (s - 1)$; $f = (5 - 1) \times (3 - 1)$; $f = 8$

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(8) = 15,507 < \chi^2 = 17,89$

Z výsledku plyne, že vypočítaná hodnota je vyšší než kritická hodnota. Odmítáme tedy nulovou a **přijímáme alternativní hypotézu**. Znamená to, že mezi informovaností respondentů o dění kolem Klokánků a jejich následným názorem na vhodnost těchto zařízení jako dočasné formy náhradní výchovy pro dítě **existuje statisticky významný rozdíl**.

6 INTERPRETACE DAT

V rámci praktické části byl stanoven výzkumný problém. Rovněž byly stanoveny cíle práce s následnou formulací čtyř věcných hypotéz. Z nich byly formulovány hypotézy statistické. Bakalářská práce byla kvantitativního pojetí z čehož plyne, že data byla sbírána pomocí dotazníkového šetření. Dotazník byl vytvořen díky Google formuláři. Následně byl rozesílán na sociální sítě a e - mailem. Získaný počet respondentů byl 272. Velmi pozitivní je, že kromě vyplnění dotazníku bylo ještě 16 osob ochotno sdělit své připomínky k dané problematice na konci dotazníku. Jednalo se převážně o komentáře stěžující si na špatné financování těchto zařízení v rámci ČR a případné možné návrhy řešení. Kromě toho byly vyjádřeny i obavy respondentů vzhledem k řešení dané situace a malé informovanosti o dění.

První stanovený cíl práce a z něj plynoucí dílčí otázka měly zjistit **jaká je obecná informovanost respondentů o zařízení Klokánek**. Po vyhodnocení jednotlivých položek vztahujících se k první dílčí výzkumné otázce a cíli je zřejmé, že všichni respondenti již dříve o zařízení Klokánek slyšeli a tudíž zhruba vědí, o jaké zařízení se jedná. Polovina respondentů zjistila informace díky médiím, konkrétně televizi. Klokánky byly skutečně v době po odstoupení JUDr. Vodičkové a s tím spojeným finančním hospodařením FOD velmi medializované a tudíž předpokládáme, že se většině respondentů v té době ve větší míře tato zařízení dostala více do povědomí. Necelá polovina respondentů byla schopna správně označit věkovou skupinu, pro kterou jsou tato zařízení určena, byť byla téměř vyrovnaná s druhou nejčastěji označovanou věkovou skupinou 3 - 18 let. Klokánky jsou určeny pro děti od narození do 18 let. Tuto skutečnost bohužel téměř polovina respondentů neví. Největším problémem, co se týče obecné znalosti, bylo pro respondenty označení města, ve kterém se Klokánek nachází. Drtivá většina označovala město Kroměříž, i napříč tomu, že v době, kdy byl dotazník vyvěšen na internetu, tato zařízení v daném městě téměř už půl roku nefungovala. U některých respondentů byla zaznamenána pochybnost, zda tato zařízení tam stále ještě provozují svou činnost, ale nebylo jich mnoho. U položky, kde měli respondenti uvést nejčastější důvody umístění dítěte do Klokánku, byly nejvíce uváděny důvody zanedbání péče a podezření z týrání. Na dalším místě závislost pečující osoby na návykových látkách. I tady je zřejmé, že veřejnost tyto důvody spatřuje zcela odlišně a dá se říct, že do jisté míry mohou být zkreslené informacemi z médií, kde se často hovoří o týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětech. Skutečnost, že mnohé důvody ve větši-

ně případů pramení z finančních potíží, neschopností hospodařit s penězi a tím spojenými bytovými problémy, si společnost moc neuvědomuje.

Druhý stanovený cíl práce měl **popsat zkušenosti respondentů s tímto zařízením**. Z dotazníku vyplývá, že 2/3 respondentů nemají žádnou zkušenost se zařízením Klokánek. Znamená to tedy, že nikdy toto zařízení nenavštívili, ale ani neznají osoby, které by v zařízení pracovaly či pobývaly. Někteří respondenti uváděli, že sami nemají děti, tudíž nemají potřebu se o podobná témata zajímat. Stejně tak ti, kteří uváděli, že služby Klokánku nikdy nepotřebovali. Z toho pak plynou následující zkušenosti s ohlasy na Klokánky v okolí. Poměr odpovědí byl téměř vyrovnaný. Respondenti buď mají kladné ohlasy v okolí nebo vůbec nevědí, jaké názory okolí zastává. Jedno z vysvětlení může být, že pokud se tato problematika nijak osobně respondentů netýká, dále se o toto téma nezajímají. Z výzkumu dále plyne, že skoro 50 % považuje Klokánky za rodinou alternativu ústavního zařízení. Tedy tak, jak se sám FOD na veřejnosti prezentuje. Významná část respondentů považuje Klokánky za ústavní zařízení, což ve skutečnosti svým způsobem jsou, byť se snaží o jakousi alternativu. Zbylá část označila Klokánky dokonce za formu náhradní rodinné péče podobnou pěstounství. Existují i tzv. rodinné Klokánky, provozované v domácnostech "tet", které mohou připomínat obdobu pěstounské péče. Byť se Klokánky na veřejnosti prezentují sebelíp, stále se jedná převážně o ústavní zařízení, ale hlavně o krizové zařízení poskytující okamžitou a dočasnou pomoc dětem.

Ověření hypotéz probíhalo na základě Testu nezávislosti chí - kvadrát pro kontingenční tabulku u všech hypotéz. Z odpovědí mužů a žen byla do kontingenční tabulky zaznamenána pozorovaná četnost a následně vypočítána očekávaná četnost. Bohužel u první hypotézy nebyly splněny podmínky pro výpočet pomocí chí - kvadrátu (očekávaná četnost < 5 u max. 20 % polí tabulky) a proto muselo být využito vhodné redukce polí. **První hypotéza byla potvrzena nulová**. Znamená to, že zkušenost respondentů se zařízením Klokánek nijak neovlivňuje jejich názor na zamezení snižování jejich počtu. Přesto, že většina respondentů nemá žádnou zkušenost se zařízením Klokánek i tak zastávají ve většině názor, že by nemělo docházet k dalšímu snižování počtu těchto zařízení.

Třetím cílem práce bylo **definovat pohled respondentů na současnou situaci Klokánků**. 3/4 respondentů díky médiím zaznamenali informaci o finančních potížích FOD a s nimi spojeným snižováním počtu zařízení. V době již zmiňovaného odstupu bývalého vedení byly Klokánky často medializované. Ovšem na další otázku, zda se respondenti i v současné době stále informují o dění kolem Klokánků, počet kladných odpovědí poklesl. Důvo-

dem je uklidnění situace a částečná stabilizace těchto zařízení. Po těchto událostech a nástupu nového vedení mediální zájem a informovanost poklesly především ze strany médií. Důvody zájmu i nezájmu nás zajímaly do hloubky, proto byli respondenti požádáni o zdůvodnění. Většina veřejnosti odůvodnila svůj zájem především díky souvislosti s prací či studiem, ale také tím, že vidí smysl těchto zařízení. Pouze malé procento projevilo solidariitu v rámci pomoci. Zbylá část chce být všeobecně informována, což se na druhé straně střetává s důvody nezájmu, kdy část respondentů nemá dostatek informací nebo informace čerpá pouze z médií. Pokud se opravdu nejedná o významnou situaci, média veřejnost o podobných typech zařízení vůbec neinformují. Část respondentů se tedy cítí být nedostatečně informována. Kromě toho význačná část respondentů nejeví o problematiku zájem z důvodu nedostatku času, ignorace problematiky ohrožených dětí a nebo dosavadní nepotřebnosti daného typu zařízení. Aktuální počet 15 zařízení Klokánek v rámci FOD považuje většina respondentů za nedostačující. Otázkou zůstává, zda si uvědomují, že Klokánky nejsou jediným zařízením svého druhu poskytující okamžitou pomoc a kromě těchto zařízení jsou zde i jiné ZDVOP. A především také pěstounská péče na přechodnou dobu, která zajišťuje podobnou pomoc dětem a jejich rodinám. Z výzkumu tedy vyplývá, že většina respondentů v důsledku aktuálního počtu zařízení Klokánek zastává tvrzení, že by nadále nemělo docházet k dalšímu snižování počtu těchto zařízení.

Čtvrtým cílem práce bylo **analyzovat pozitiva a negativa Klokánek pohledem respondentů**. Tato část se zaměřovala nejen na obecné výhody či nevýhody, ale rovněž na změny, které s sebou přinesly novely zákonů a do značné míry ovlivnily chod nejen zařízení Klokánek. V očích veřejnosti je spatřován jako největší výhodou Klokánek rodinný přístup. Může to být z důvodu prezentování se těchto zařízení jako jakési rodinné alternativy, která se pro dítě snaží vytvořit podmínky podobné jako v rodině. Naopak skutečnosti jako přijetí dítěte na vlastní žádost, měly výrazně nízké zastoupení nejen u výhod, ale rovněž i nevýhod. V následující položce už byli respondenti tázáni přímo na otázku přijetí dítěte na vlastní žádost. Tentokrát byly zde odpovědi zcela jasné. Přes 80% tuto skutečnost vnímá jako správnou. Tudíž spatřují jako pozitivní přijetí dítěte na vlastní žádost do zařízení. V praxi však tento typ přijetí dítěte nepatří mezi nejčastější. I tak jej však veřejnost spatřuje jako důležitý. Veřejnost mnohem více kladla důraz na často medializované skutečnosti, nevýhody, jako je finanční problematika nebo obecně snižování počtu zařízení. Fakta, kterými jsou Klokánky a obecně ZDVOP tak význačné (nepřetržitý provoz, přijetí bez předchozího pobytu v diagnostickém ústavu) občané jako přednosti těchto zařízení moc neo-

značovali. V případě změn z důvodu novel je respondenty nejvíce vnímána jako negativní skutečnost snížení státního příspěvku na dítě. U některých odpovědí byla zaznamenána připomínka, že současná částka 22 800,- Kč je i tak příliš vysoká. Musí se však brát v potaz, že tato částka mnohdy zastřešuje i výdaje spojené s chodem zařízení. Rovněž tak vnímají i omezený pobyt dítěte v zařízení. Jelikož se jedná o zařízení okamžité pomoci, mělo by tedy jít o zařízení poskytující dočasnou pomoc a neměla by se z nich stávat dlouhodobá zařízení. Na druhé straně zde existují výjimky, kdy může být pobyt dítěte v zařízení prodloužen na max. délku jednoho roku. Může se tím zabránit přílišné zátěži dítěte kvůli přechodu z jednoho zařízení do druhého do doby, než se jejich situace v rodině vyřeší. Z toho plyne, že veřejnost si zcela neuvědomuje význam těchto zařízení a je třeba dbát jejich zvýšené informovanosti a orientaci v problematice ohrožených dětí.

Druhá hypotéza byla potvrzena na základě výpočtu jako **alternativní**. Znamená to, že mezi vnímáním výhod Klokánek u rodičů a bezdětných respondentů **existuje statisticky významný rozdíl**. Respondenti v roli rodičů vnímají odlišně výhody zařízení Klokánek než bezdětní respondenti. Zatímco rodinný přístup výrazně převládá jako výhoda spíše u bezdětných respondentů, pobyt sourozenců vnímají pozitivně téměř o polovinu respondenti s dětmi. Zajímavý je i fakt, že přijetí na vlastní žádost dítěte nevnímá pozitivně žádný rodič ale pouze 8 bezdětných respondentů.

Stejně tak i **třetí hypotéza** byla potvrzena na základě výpočtu jako **alternativní**. Rovněž to znamená, že mezi vnímáním nevýhod Klokánek u rodičů a bezdětných respondentů **existuje statisticky významný rozdíl**. Respondenti v roli rodičů vnímají odlišně nevýhody zařízení Klokánek než bezdětní respondenti. Zhruba 50 respondentů rodičů označilo jako nevýhodu finanční problémy zřizovatele. Přibližně stejně velký počet bezdětných respondentů vnímá jako největší nevýhodu nízký počet zařízení. Co se týče přijetí na vlastní žádost dítěte, rodiče tuto skutečnost vnímají jako negativní. Naopak mezi bezdětnými je přijetí na vlastní žádost dítěte vnímáno jako pozitivní.

Pátý formulovaný cíl měl **objasnit, zda z pohledu respondentů jsou tato zařízení vhodnou dočasnou formou náhradní výchovy pro dítě**. Skoro 80 % respondentů upřednostňuje péči a přístup k dítěti v Klokánku před péčí v ústavním zařízení, dětským domovem. Důvodů volby byla celá řada. Velká část respondentů se domnívá, že Klokánky jsou náhradou rodinného prostředí a dětem je zde věnována individuální péče spolu s přístupem zaměstnanců. 5 % se dokonce domnívá, že se jedná o lepší alternativu ústavních zařízení. Takto FOD na veřejnosti skutečně prezentuje Klokánky. Jen necelých 20 % volilo zápor-

nou odpověď, tudíž nevnímá přístup k dětem v Klokáncích lépe než v ústavním zařízení. V celkovém zhodnocení však veřejnost Klokánky stále vnímá jako převážně vhodná zařízení pro poskytnutí dočasné náhradní výchovy a nikdo z respondentů se nevyjádřil zcela záporně. Vhodnost Klokánku převažovala i při specifikaci věku dítěte, kdy bylo voleno věkové rozpětí, které je nejvíce zastoupeno v Klokáncích. Pouze o pár procent méně, za to však ve výrazném zastoupení, byla respondenty zvolena jako vhodný typ dočasné náhradní výchovy pěstounská péče na přechodnou dobu. Velmi zajímavá byla odpověď, kdy respondent přímo určil vhodnost pěstounské péče pro děti nižšího věku a pro starší děti Klokánky, jako typ dočasné náhradní výchovy. MPSV ve spolupráci s odbornými lékaři vydalo publikaci o vývojové psychologii, ve které popisují, že pro děti v námi zmíněném věku je nejvhodnějším typem náhradní výchovy bezprostředně pěstounská péče. Pouze v případech, kdy je dítěti tato situace vhodně vysvětlena a je na ni připravováno, je schopno zvládnout krátký pobyt v ústavním zařízení.

Hypotéza čtvrtá byla potvrzena také jako **alternativní**. Znamená to, že mezi informovaností respondentů o dění kolem Klokánek a jejich následným názorem na vhodnost těchto zařízení jako dočasné formy náhradní výchovy pro dítě **existuje statisticky významný rozdíl**. Skoro polovina všech respondentů se o dění kolem Klokánek téměř nezajímá. Přesto tato zařízení vnímají kladně, tudíž jako *naprosto / spíše vhodná*. Možnost *naprosto nevhodná* neoznačil nikdo.

Poslední cíl práce zjišťoval, **zda existuje podpora Klokánek ze strany respondentů**. Zde byla zaznamenána výrazná solidarita, ať už po stránce finanční nebo materiální. I napříč tomu, že u mnohých respondentů převládal nezájem o danou problematiku, nedostatek času nebo informací, i tak u téměř všech respondentů byla zaznamenána ochota pomoci. Pouze 9 % respondentů by na základě uvedených důvodů nepřispělo žádnou z forem. Většina tedy zastává názor, že by stávající Klokánky měly být nadále podporovány a respondenti jsou ochotni se sami podílet na příspěví a pomoci. Kromě toho někteří respondenti se již dříve aktivně zapojovali do akcí FOD a přispívali převážně materiálně. Právě sponzorské dary jsou nedílnou součástí financování a pomoci Klokánkům ze strany veřejnosti. Proto je nezbytné, aby veřejnost byla o této možnosti dostatečně informována a občané se mohli sami dobrovolně a aktivně podílet na podpoře nejen Klokánek, ale také jiných zařízení poskytujících pomoc ohroženým dětem nejen ve Zlínském kraji.

7 DISKUZE

Ve Zlínském kraji došlo v průběhu dvou minulých let ke zrušení hned tří zařízení Klokánek. Což se na jednu stranu může jevit jako poměrně velké číslo na jeden kraj. Rovněž je třeba si uvědomit, že Klokánky nejsou jediným zařízením svého druhu, poskytující okamžitou a hlavně dočasnou péči dětem vyžadujícím okamžitou pomoc. Vedle nich jsou zde i jiné ZDVOP poskytující tu samou péči a hlavně pěstounská péče na přechodnou dobu.

V současné době je v rámci ČR provozováno celkem 15 zařízení Klokánek a necelých 50 jiných zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Co se týče Zlínského kraje, fungují zde aktuálně tři ZDVOP s celkovou kapacitou 28 dětí. Stejně tak je v rámci kraje evidováno zhruba 33 pěstounů na přechodnou dobu, kteří jsou schopni se postarat až o 56 dětí. O adopci nebo pěstounské péči se hovoří téměř všude a pořád. Kdežto o pěstounské péči na přechodnou dobu ví možná málokdo. Díky zřízení pozice profesionálního pěstouna se nabízí péče dětem a to nejen těm nejmladším, ale i starším. Zákon uvádí, že pokud není možné zajistit péči o dítě jiným výchovným opatřením nebo opatřením sociálně - právní ochrany dětí a zároveň není možnost zajistit dítěti péči v náhradní rodině, tj. zejména pěstounská péče na přechodnou dobu, nařídí soud svěřeni dítěte do péče ZDVOP. Z toho vyplývá, že rodinná péče má přednost před ústavní. Stejně jako ve ZDVOP je i pobyt dítěte u pěstounů na přechodnou dobu omezen na maximální délku jednoho roku.

Velké rozdíly však nastávají ve specializaci v rámci výkonu daných profesí. Na tzv. tety, které v Klokáncích zajišťují víceméně tu samou péči a výchovu dětem jako profesionální pěstouni, nejsou kladeny žádné vyšší nároky, co se týče vzdělání a výkonu této profese. O pěstounech se to říct nedá. Zatímco tetou v Klokánku se může stát prakticky každá osoba, která má kladný vztah k dětem a je schopna se postarat o domácnost, podmínek pro to, stát se pěstounem, je celá řada. Pěstouni musí absolvovat vyšetření u psychologa, doložit lékařské potvrzení a rovněž musí být speciálně vyškoleni, aby byli schopni se odpoutat od dítěte, které se vrací zpět ke své původní rodině. Na straně druhé to může vyvolávat celou řadu otázek. Vždyť právě "tety" přichází nejvíce do kontaktu s dětmi, které právě vyžadují okamžitou pomoc. Může se jednat o děti zanedbávané, zneužívané a týrané. Proto se domníváme, že by tuto profesi měli vykonávat lidé aspoň s minimální znalostí sociální či speciální pedagogiky.

Na základě výsledků dotazníků je zřejmé, že veřejnost se v problematice ohrožených dětí hůře orientuje. Do značné míry jsou odkázáni pouze na mediální zdroje informací a přijímají je tak, jak jim jsou předkládány. Z toho se domníváme, že veřejnost vnímá Klokánky díky medializaci jako jeden z hlavních typů ZDVOP. Proto většina z nich označila počet 15 Klokánek za nedostačující. Je třeba si uvědomit, že na straně druhé zde máme i pěstounskou péči, která poskytuje tu samou pomoc dětem v ohrožení. Díky přísným podmínkám na pěstouny se tak mohou děti dostat do daleko více profesionální péče.

Kromě toho v médiích chybí propagace i jiných forem náhradní výchovy. Z toho pak může plynout jakási nejasnost veřejnosti v rozlišení jednotlivých forem péče o dítě. Může tak docházet ke zaměňování dočasné okamžité a dlouhodobé péče. V současné době, kdy se situace kolem FOD poměrně uklidnila, rovněž poklesla informovanost i v médiích. Z toho důvodu někteří respondenti vyjádřili nespokojenost s nedostatečnou informovaností ohledně těchto zařízení.

Velmi zajímavé byly některé připomínky respondentů v závěru dotazníku, kdy byli požádáni o vyjádření svých dalších názorů na tuto problematiku. Pro názornost uvádíme ty nejzajímavější.

„Nejen Klokánky, ale i ZDVOP a DM - pobírají na dítě 22.800,-Kč, a to mnohdy na děti, které se do těchto zařízení dostanou kvůli špatným finančním a bytovým poměrům rodičů těchto dětí. Kdyby stát tyto peníze "dal" právě těmto rodičům (na určitou přechodnou dobu, která by byla stanovena a ošetřena nějakými pravidly, na dobu než se rodina dostane z nejhorsího...) pak by se rodiče o své děti mohli starat, dítě by nemuselo do státního zařízení... Spoustě rodinám / dětem by toto řešení pomohlo zůstat spolu, stát by ušetřil i peníze, a dle "své" státní vize by mohl v konečném důsledku omezit i počet těchto zařízení.“

Na jedné straně se to může jevit jako vhodné řešení prevence umístování dětí do ústavních zařízení. Otázkou zůstává, zda by to skutečně fungovalo i v praxi. Nesmíme zapomínat, že většina důvodů, proč jsou děti umístovány do ZDVOP a jiných forem náhradní péče, jsou častokrát právě finanční problémy rodiny. Důvody mohou být jednak nedostatečný příjem rodiny, ale také neschopnost hospodařit s financemi. Dalším důvodem je často závislost osoby zodpovědné za výchovu dítěte na návykových látkách. Z toho plyne obava, aby peníze byly skutečně využívány na zajištění potřeb dítěte. Mohlo by to fungovat za předpokladu, že by terénní pracovníci provedli v rodinách šetření a posoudili situaci, zda jsou rodiny schopny s finančním obnosem hospodařit a efektivně ho využít.

„Klokánek je stejný problém jak domov pro matky s dětmi v tísní. Je to jen na přechodnou dobu a řeší to jen dočasně. I velké díky za to. Přesto bych uvítala, pokud je možnost petice, či víc rozvlnit vody na závažnost situace apelovat v médiích. Je plno řečí na dárcovství Kapky naděje, Klokánek, ale všechny peníze většinou odchází do Čech, a na Moravu vše dojde jako poslední. Osobně si myslím, že spoustu lidí je málo informovaných o problémech dětí. Vždyť děti jsou naše budoucnost!“

V současné době je opravdu nízká informovanost veřejnosti o možných službách a aktuálním dění v dané problematice. Jak vyplynulo z dotazníku, téměř polovina respondentů půl roku od zrušení posledního Klokánku v kraji tuto skutečnost dosud nezaznamenala a stále by zřízení v daném městě hledala. Byť je mnoho informací k této problematice na internetu, je zřejmé, že většina veřejnosti není schopna si tyto informace vyhledat a spoléhají se pouze na příjem informací z médií.

8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Na základě výsledků bakalářské práce se pokusíme navrhnout určitá řešení na zlepšení situace. Samotná práce může prvotně posloužit i jako informační materiál pro laickou veřejnost v oblasti náhradní výchovy a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Jako stěžejní spatřujeme zvýšit obecnou informovanost veřejnosti o možnostech náhradní výchovy a jednotlivých typech zařízení. Z výzkumu rovněž vyplynulo, že veřejnost se hůře orientuje v rozlišení zařízení dočasného a dlouhodobého pobytu. Byť považují Klokánky za lepší zařízení pro děti, mnohým uniká skutečnost, že se jedná hlavně o krizová zařízení, která primárně nenahrazují dlouhodobou rodinnou péči. I přesto, že se FOD na veřejnosti prezentuje jako alternativa rodinného zařízení. Z výše uvedených důvodů považujeme za nezbytné, aby např. v rámci škol probíhaly přednášky o typech a možnostech náhradní výchovy. Aby i mládež byla v této problematice informována. A nejen mládež. Hlavně veřejnost by měla mít možnost se aktivně zapojit v rámci osvěty.

V letošním roce bude FOD v rámci Klokánek pořádat Dny otevřených dveří téměř ve všech svých zařízeních po celé republice. Právě tyto Dny jsou pořádány pro veřejnost, aby měla možnost využít této příležitosti a zajet navštívit jedno takové zařízení. Svou návštěvou mohou nejen pomoci dětem tím, že s nimi stráví chvilku času, ale mohou též materiálně či finančně přispět. Zároveň se také dozví bližší informace o smyslu a fungování těchto zařízení a může jim to přispět k lepší orientaci v systému náhradní výchovy. Proto navrhujeme, aby i média více upozorňovala na podobné akce v rámci krajů a více se o podobných událostech zmiňovala. Rovněž mnoho občanů není informováno o bezprostředním dění ve svém okolí. Nemají ponětí, jaké služby mohou v rámci svého bydliště najít a využít. Zvláště v dnešní době, kdy se člověk velmi snadno může dostat do finančních potíží a problémů se zaopatřením rodiny. Proto se domníváme, že by bylo vhodné, aby občané byli pravidelně informováni o změnách a poskytovaných službách v místech svého bydliště v oblasti náhradní výchovy a pomoci ohroženým dětem.

Samotná informovanost je spojená i se solidaritou občanů. Z dotazníku vyplynulo, že většina z nich by byla ochotna určitým způsobem přispět na podporu a věříme, že nejen na podporu ZDVOP, ale i jiných typů zařízení pro děti. Bohužel už málokdo ví, kam se v případě pomoci obrátit a jaké možnosti pomoci má na výběr.

Na základě výše uvedených poznatků byl vytvořen informační leták pro veřejnost Zlínského kraje, který bude stručně vysvětlovat rozdíly mezi jednotlivými typy náhradní výchovy

a zároveň uvádět města v kraji, kde se jednotlivá zařízení nachází. Umožní to občanům lepší orientaci v dané problematice i v případě potřeby využití některého z daných zařízení. Tyto informační letáky by následně mohly být vyvěšeny např. v azylových domech pro matky s dětmi, rodinných centrech, poradnách pro rodinu nebo také na úřadech orgánu sociálně - právní ochrany dětí.

ZÁVĚR

Cílem práce byla analýza názorů obyvatel Zlínského kraje ve vztahu ke snižujícímu se počtu těchto zařízení. V teoretické části byly vysvětleny některé stěžejní pojmy vztahující se k tématu jako jsou zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, ale také formy náhradní výchovy. Náhradní výchova, ať už ústavní či rodinná péče velmi často úzce souvisí s problematikou ohrožených dětí, kdy jim může poskytnout dočasné nebo dlouhodobé řešení.

V této části práce bylo čerpáno především ze zákonů a mezinárodních dokumentů, pro dosažení co nejaktuálnějších informací. Stěžejní kapitola řešila Fond ohrožených dětí, jakožto zřizovatele projektu Klokánek. V praktické části jsme realizovali dotazníkové šetření, abychom zjistili výše uvedené názory obyvatel.

Všichni respondenti, kteří dotazník vyplnili, znali už dříve zařízení Klokánek nebo o něm aspoň slyšeli. Tím se potvrdilo i naše očekávání. Výsledky dotazníku nám tedy potvrdily, že veřejnost zná tato zařízení a to především díky médiím, odkud téměř polovina čerpá informace. Bohužel už ale málokdo byl stejně dobře informován o službách tohoto typu zařízení ve svém okolí a neví, kam se v případě potřeby těchto zařízení obrátit. Stejně tak valná většina respondentů nemá žádnou zkušenost se zařízením Klokánek. Přesto považují za důležité, aby tato zařízení provozovala nadále svou činnost. Aktuální počet Klokánek považuje veřejnost za nízký. Je třeba si uvědomit, že Klokánky nejsou jediným typem zařízení poskytující okamžitou pomoc dětem. Kromě ZDVOP zde existuje také pěstounská péče na přechodnou dobu, která má v rámci republiky také značné zastoupení co do počtu pěstounů. Tudíž se nedá říct, že by úbytkem zařízení Klokánek byla nějakým způsobem ohrožena péče o děti vyžadující okamžitou pomoc. Mimo to, někteří respondenti se o současném dění neinformují a ani informace o Klokáncích zvláště nevyhledávají. I přesto však volili ve většině Klokánky jako vhodnou formu dočasné náhradní výchovy. Může to plynout i z neznalosti jiných alternativ zařízení tohoto typu. Napříč výše uvedeným informacím stále u veřejnosti převládají názory, že by nemělo dále docházet ke snižování počtu těchto zařízení a naopak by se měla stávající zařízení podporovat. Solidaritu vůči Klokánkům vyjádřila téměř většina respondentů a to různými formami pomoci.

Na základě výše uvedených skutečností se domníváme, že cíle práce byly naplněny. Výstupem celé práce je informační leták pro veřejnost, který pomůže lidem v lepší orientaci v oblasti náhradní výchovy. Bude rozlišovat jednotlivá zařízení, pro jakou skupinu dětí jsou určena, co nabízí a hlavně kde ve Zlínském kraji je můžeme najít.

V dnešní době je velmi snadné se dostat do nepříznivé situace. Tyto situace často ovlivní nejen samotného jedince, ale mnohdy i jeho nejbližší. Proto pokládáme za důležité, aby byla veřejnost o možnostech náhradní výchovy, především ve svém okolí, dostatečně informována. Dokázala rozlišit jednotlivá zařízení a hlavně v případě potřeby věděla, kam se má obrátit a potřebná zařízení a služby hledat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní publikace

[1] BECHYŇOVÁ, Věra a Marta KONVIČKOVÁ. *Sanace rodiny: [sociální práce s dysfunkčními rodinami]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 151 s. ISBN 978-80-7367-392-5.

[2] ČÁBALOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. Praha: Grada, 2011, 272 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-2993-0

[3] GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vyd. 1. Editor Philip W. SUTTON. Praha: Argo, 2013, 1049 s. ISBN 978-80-257-0807-1.

[4] GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2009, 280 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2390-7.

[5] HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 280 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1168-3.

[6] CHRÁSKA, Miroslav a Ilona KOČVAROVÁ. *Kvantitativní metody sběru dat v pedagogických výzkumech*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2015, 132 s. Pedagogika. ISBN 978-80-7454-553-5.

[7] KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 215 s. ISBN 978-80-7367-383-3.

[8] MATĚJČEK, Zdeněk (ed.), KOLUCHOVÁ, Jarmila, Věduna BUBLEOVÁ, Jiří KOVAŘÍK a Lucie BENEŠOVÁ. *Osvojení a pěstounská péče*. 1. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-637-3.

[9] MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 380 s. ISBN 80-7178-548-2.

[10] MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vydání třetí. Praha: Portál, 2016, 271 s. ISBN 978-80-262-1154-9.

[11] MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Podpora rodiny: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2014, 171 s. ISBN 978-80-262-0697-2.

[12] PLAŇAVA, Ivo. *Manželství a rodiny: struktura, dynamika, komunikace*. Brno: Doplněk, 2000, 294 s. ISBN 80-7239-039-2.

[13] PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 203 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3470-5.

[14] PŘADKA, Milan, Dana KNOTOVÁ a Jarmila FALTÝSKOVÁ. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, 45 s. ISBN 80-210-3469-6.

Internetové zdroje

[15] BARVÍKOVÁ, Jana a Jana PALONCYOVÁ. *Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc - umístování dětí, podmínky péče o děti, financování provozu* [online]. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2012 [cit. 2017-1-21]. ISBN 978-80-7416-100-1. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_342.pdf

[16] BUBLEOVÁ, Věduna et al. *Základní informace o náhradní rodinné péči* [online]. 1. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011 [cit. 2016-12-11]. ISBN 978-80-87455-01-2. Dostupné z: <http://www.nadacesirius.cz/soubory/ke-stazeni/nrp-zakladni-informace-o-nahradni-rodinne-peci.pdf>

[17] E - petice.cz. *Petice na podporu Klokánků* [online]. Miloslava Procházková, 2014 [cit. 2017-02-22]. Dostupné z: <http://e-petice.cz/petitions/petice-na-podporu-klokanku.html>

[18] Fod - ostrava.cz. *Etický kodex pracovníků FOD* [online]. Ostrava: HISIM studio, © 2011-2017 [cit. 2017-02-22]. Dostupné z: <http://www.fod-ostrava.cz/ke-stazeni/eticky-kodex-socialniho-asistenta/>

[19] Fond ohrožených dětí. *Klokánek* [online]. 2017 [cit. 2017-02-21]. Dostupné z: <http://www.fod.cz/>

[20] Klokánky.cz. *Klokánek Dolní Benešov* [online]. 2004 [cit. 2017-04-14]. Dostupné z: http://www.klokanky.cz/www_klok_db/o_nas.htm

[21] MPSV.CZ. *Sanace rodiny* [online]. Praha: MPSV, 2008 [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/5587>

[22] Parlamentní listy.cz. *Ministerstvo záchranu Klokánků nebrzdí*. [online]. 2015 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Ministryne-Marksova-Ministerstvo-zachranu-Klokanku-nebrzdi-Ministr-Babis-po-kritice-svuj-navrh-stahl-395383>

[23] PTÁČEK, Radek a Hana KUŽELOVÁ. *Vývojová psychologie pro sociální práci* [online]. 1. Praha: © Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013 [cit. 2017-02-22]. ISBN 978-80-7421-060-0. Dostupné z: mpsv.cz/files/clanky/14812/VP_nahled.pdf

[24] Senát.cz. *Usnesení senátu* [online]. 2016, (559), 20 [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/81614/68531>

Legislativní dokumenty

[25] ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2017 [cit. 18. 1. 2017]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

[26] ČESKO. Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2017 [cit. 18. 1. 2017]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109>

[27] ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2017 [cit. 22. 2. 2017]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

[28] DEKLARACE PRÁV DÍTĚTE, 20.11.1959. [online]. [cit. 25. 1. 2017] Dostupný také z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/deklarace-prav-ditete.pdf>

[29] ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE. Zákon č. 104/1991 Sb. In: *Sbírka zákonů*. 6.2.1991. [online]. [cit. 26. 1. 2017] Dostupný také z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

[30] VŠEOBECNÁ DEKLARACE LIDSKÝCH PRÁV, 16.12.1948. [online]. [cit. 18. 1. 2017] Dostupný také z: http://nssoud.cz/zakony/deklarace_prava.pdf

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

č. číslo

DgÚ diagnostický ústav

f stupeň volnosti

FOD Fond ohrožených dětí

H hypotéza

H₀ hypotéza nulová

H_A hypotéza alternativní

Kč Koruna česká

MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí

MŠMT Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Obr. obrázek

odst. odstavec

příp. případně

r počet řádků v tabulce

s počet sloupců v tabulce

s. strana

Sb. sbírka

Tab. tabulka

tj. to je / jsou

tzv. tak zvaná

z. zákon

ZDVOP zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

χ^2 chí

§ paragraf

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 - pozorovaná četnost hypotéza č. 1	59
Tab. 2 - pozorovaná četnost hypotéza č. 2	59
Tab. 3 - pozorovaná četnost hypotéza č. 3	60
Tab. 4 - pozorovaná četnost hypotéza č. 4	61

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 - Struktura věku	42
Graf 2 - Zdroje informací o zařízení Klokánek	43
Graf 3 - Město, ve kterém se nachází zařízení Klokánek	44
Graf 4 - Nejčastější důvody umístění dítěte do zařízení Klokánek	45
Graf 5 - Určení věkové skupiny dětí v zařízení Klokánek	46
Graf 6 - Informování se o dění ohledně Klokánků	46
Graf 7 - Důvody zájmu o Klokánky	47
Graf 8 - Důvody nezájmu o Klokánky.....	48
Graf 9 - Názory respondentů na dostatečný počet zařízení Klokánek v ČR	49
Graf 10 - Zkušenosti respondentů se zařízením Klokánek	49
Graf 11 - Zkušenosti respondentů s ohlasy na Klokánky	50
Graf 12 - Typ zařízení Klokánek pohledem respondentů	50
Graf 13 - Pozitiva zařízení Klokánek pohledem respondentů	51
Graf 14 - Negativa zařízení Klokánek pohledem respondentů.....	51
Graf 15 - Snížení počtu dětí v zařízení	52
Graf 16 - Dopad novel zákona na další existenci zařízení Klokánek	53
Graf 17 - Možnost přijetí dítěte na vlastní žádost.....	53
Graf 18 - Názor na snižující se počet zařízení Klokánek	54
Graf 19 - Upřednostnění péče o dítě v Klokánku před ústavním zařízením.....	54
Graf 20 - Důvody upřednostnění Klokánků před ústavním zařízením.....	55
Graf 21 - Vhodnost Klokánku jako dočasné náhradní výchovy	56
Graf 22 - Vhodný typ dočasné náhradní výchovy dle věku dítěte.....	56
Graf 23 - Názor na potřebu podpory stávajících zařízení Klokánek	57
Graf 24 - Způsob podpory zařízení Klokánek	57

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

Příloha P II: Informační leták

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážení respondenti,

jmenuji se Adéla Nikodemová a jsem studentkou 3. ročníku oboru Sociální pedagogika. Touto cestou bych se na Vás ráda obrátila s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku, který zkoumá názory obyvatel Zlínského kraje vzhledem k problematice snižování počtu Klokánků. Dotazník je anonymní a jeho vyplnění Vám zabere jen několik málo minut. Zároveň mi tím pomůžete získat důležité podklady pro bakalářskou práci.

Klokánky jsou projektem Fondu ohrožených dětí. Jejich snahou je poskytnutí přechodné rodinné péče dětem do doby, než bude možný jejich návrat zpět k původní rodině nebo jim bude nalezena rodina náhradní (osvojení, pěstounská péče). Jedná se o zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Na přelomu roku 2014 a 2015 se začaly vyostřovat problémy týkající se bezdlužnosti Fondu ohrožených dětí. Provoz musel být ukončen na pracovištích, na jejichž náklady nebyly získány dotace a ani jiné dlouhodobě perspektivní zdroje financování. V loňském roce došlo k uzavření celkem 7 zařízení FOD Klokánek se střídavou péčí klíčových zaměstnanců a dalším 6 rodinným Klokánkům. V důsledku toho se musel řešit přechod dětí umístěných v Klokánku do náhradní rodinné péče, do nových výchovných prostředí nebo do jiných zařízení Klokánek.

Bydlíte ve Zlínském kraji?

- ano
- ne

Pokud nebydlíte ve Zlínském kraji, prosím, dále dotazník nevyplňujte.

Pohlaví

- žena
- muž

Kolik je Vám let?

- 20-29
- 30-39
- 40-49
- 50-59

- jiné....

Máte děti?

- ano
- ne

1) Slyšeli jste již dříve o zařízení Klokánek?

- ano
- ne

Pokud jste na otázku č.1 odpověděli ne, prosím, dále dotazník nevyplňujte.

2) Odkud jste zjistili informace o Klokáncích?

- televize
- internet
- škola
- rodina
- noviny
- jiné...

3) Uveďte město v rámci ČR, o němž víte, že se tam nachází Klokánek

.....

**4) Jaké jsou dle Vašeho názoru nejčastější důvody umístění dítěte do Klokánku?
Uveďte 3 nejčastější dle Vašeho názoru.**

- bytové problémy rodiny
- zanedbání péče
- nezvládání péče
- finanční problémy rodiny
- podezření z týrání
- domácí násilí
- hospitalizace osoby zodpovědné za výchovu dítěte
- závislost osoby zodpovědné za výchovu dítěte na alkoholu nebo jiných návykových látkách
- útěky z domova
- úmrtí osoby zodpovědné za výchovu

5) Uveďte, pro jakou věkovou skupinu jsou tato zařízení určena

- 0 - 3 roky
- 3 - 18 let
- 0 - 18 let

6) Zaznamenali jste informaci, at' už v médiích nebo ve svém okolí, že došlo ke snižování počtu zařízení Klokánek?

- ano
- ne

7) Informujete se o dění kolem Klokánek?

vůbec ne   1   2   3   4   5   naprosto ano

7 a) Pokud ano, uveďte proč

.....

7 b) Pokud ne, uveďte proč

.....

8) Mimo jiná zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc provozuje svou činnost po celé ČR 15 Klokánek v rámci Fondu ohrožených dětí. Připadá Vám tento počet jako dostačující?

- rozhodně ano
- spíše ano
- nedokážu posoudit
- spíše ne
- rozhodně ne

9) Jaká je Vaše zkušenost se zařízením Klokánek?

- navštívil/a jsem toto zařízení
- znám osoby, které v Klokánku pobývají / pobývaly
- znám osoby, které v Klokánku pracují / pracovaly
- nemám žádnou zkušenost
- jiné...

10) Jaké máte zkušenosti s ohlasy na Klokánky ve Vašem okolí?

- většina lidí v mém okolí je zastáncem fungování Klokánek
- většina lidí v mém okolí je odpůrcem fungování Klokánek
- nevím, jaký mají lidé v mém okolí názor
- jiné...

11) Na základě informací a zkušeností vlastních či jiných, považujete Klokánky za:

- ústavní zařízení (př. dětský domov)
- rodinnou alternativu ústavního zařízení
- formu náhradní rodinné péče (př. pěstounství)
- jiné...

12) Jakou skutečnost spatřujete jako pozitivní na Klokáncích?

- nepřetržitý provoz zařízení (24h denně)
- rodinný přístup
- přijetí i velkých sourozeneckých skupin
- přijetí dítěte bez předchozího pobytu v diagnostickém ústavu
- přijetí na vlastní žádost dítěte
- spolupráce s rodinou
- jiné ...

13) Jakou skutečnost spatřujete jako negativní na Klokáncích?

- nízký počet těchto zařízení
- zadluženost zřizovatele Klokánek
- maximální délka pobytu dítěte v zařízení 6 měsíců
- maximální kapacita 28 dětí v jednom zařízení
- přijetí dítěte na vlastní žádost
- opožděné vyplácení mezd zaměstnancům

14) V Klokánku může být umístěno maximálně 28 dětí. Tento počet dětí na jedno zařízení spatřujete jako:

příliš nízký   1   2   3   4   5   příliš vysoký

15) Jaká skutečnost, v rámci novel zákona o sociálně - právní ochraně dětí a občanského zákoníku, má dle Vašeho názoru největší dopad na další existenci Klokánek?

- snížení maximální kapacity na 28 dětí v rámci jednoho zařízení
- odečítání státního příspěvku za dny, kdy je dítě mimo zařízení
- maximální délka pobytu dítěte v zařízení 6 měsíců
- snížení částky státního příspěvku na dítě za kalendářní měsíc (22.800,-Kč)
- jiné ...

16) Skutečnost, že se dítě do Klokánku může dostat i na vlastní žádost, spatřujete jako:

- naprosto správnou
- spíše správnou
- spíše nesprávnou
- naprosto nesprávnou

- nedokážu posoudit

17) Nemělo by docházet ke snižování počtu Klokánků." S tímto tvrzením:

- rozhodně souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- rozhodně nesouhlasím

18) Domníváte se, že péče a přístup k dětem v Klokáncích je lepší než péče v ústavním zařízení (např. v dětském domově)?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne
- nedokážu posoudit

19) Pokud jste na předchozí otázku odpověděli kladně, uveďte, v jakých aspektech se Vám jeví Klokánky lepší než typická ústavní zařízení?

.....

20) Klokánek je dle Vašeho názoru vzhledem k dočasnému pobytu dítěte:

- naprosto vhodnou formou náhradní výchovy
- spíše vhodnou formou náhradní výchovy
- spíše nevhodnou formou náhradní výchovy
- naprosto nevhodnou formou náhradní výchovy

21) Jaká forma dočasné náhradní výchovy je dle Vašeho názoru vhodná pro dítě ve věku 3 - 10 let?

- Klokánek
- jiné zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
- pěstounská péče na přechodnou dobu
- svěřeni dítěte do péče jiné fyzické osoby
- dětský domov
- jiné ...

22) Myslíte si, že je potřeba podporovat stávající Klokánky?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

23) Jakou formou byste přispěli na podporu Klokánků?

- podepsání petice
- zakoupení předmětu v rámci projektu KlokArt, jehož výtěžek jde na pomoc Klokánkům
- jednorázový finanční příspěvek na zřízené konto
- účast na Dnech otevřených dveří Klokánků 2017
- materiální pomoc
- nepřispěl/a bych
- jiné ...

Pokud máte jakékoliv další připomínky k problematice Klokánků, prosím, uveďte je:

.....

.....

Děkuji za Váš čas a ochotu!

PŘÍLOHA P II: INFORMAČNÍ LETÁK

